

JAARVERSLAG HZPC HOLDING B.V.

2021 – 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
01 Bericht van Gerard Backx	6
Vertrouwen vasthouden	7
Groei zet weer door	7
Verschuivingen op de markt	7
Veelbelovende nieuwe rassen	8
Revolutionaire ontwikkelingen	8
Strategische keuzes	9
Veerkracht en vertrouwen	9
02 Need	10
De aardappel is onmisbaar in de wereld	11
Wereldwijde vraag naar aardappelen blijft groeien	11
Hoge graanprijzen, lager aardappelareaal	12
Even Greener – nog duurzamere aardappelrassen	12
Nieuwe aardappelconcepten veroveren de wereld	14
Toegang tot gezond voedsel voor iedereen	15
Partner in beeld	15
03 Breed	18
Vernieuwen, versnellen en verbeteren	19
Veredeling met oog op de toekomst	20
Talentvolle nieuwe aardappelrassen op komst	20
Mijlpaal voor hybride veredeling	21
Flight to Vitality	22

Gene-editing	24
Verbouwing researchcentrum in nieuwe fase	24
Medewerker in beeld	25
04 Feed	29
Gedreven om de wereld te voeden	30
Connecting Growers	30
Nieuw beurssysteem voor actievere en transparante handel	31
Sustainable growing: telers op weg helpen naar verduurzaming	32
Local for local nog belangrijker geworden	32
Teelt onder licentie	32
Iedereen heeft recht op goed voedsel	32
Containertransport nog steeds niet op orde	33
Na Brexit de miniknollenproductie in Verenigd Koninkrijk	33
Telers in beeld	33
05 Repeat	38
De blik op de toekomst	39
Aurora: a new dawn	39
Klanttevredenheidsonderzoek	39
Zorg voor voedselzekerheid en het milieu	39
Samen verder groeien	42
Agent in beeld	42
06 Compliance	45
Corporate governance	46
Personalia managementstructuur per 30 juni 2022	46

Risicobeheersing	49
Resultaten, investeringen, financiering	54
Certificaten van aandelen	56
Groepsstructuur	58
07 Verslag van Raad van Commissarissen	59
Verslag van Raad van Commissarissen	60
Een goed resultaat in ongewisse tijden	60
Verantwoordelijkheid om honger te voorkomen	60
Aurora bepaalt succes HZPC	60
Grotere volwassenheid	60
Hoe kan HZPC succesvol blijven in de toekomst?	61
Vooraan in baanbrekende technologie	61
Hoe de Raad van Commissarissen en de directie van HZPC samenwerken	61
Wat doet de Raad van Commissarissen?	61
08 Jaarrekening HZPC Holding	63
Geconsolideerde balans	64
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	66
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	67
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2021/2022	68
Algemene grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening	68
Grondslagen voor waardering activa en passiva	78
Opbrengstverantwoording	83
Toelichting op de geconsolideerde balans	89
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	98

Enkelvoudige balans	102
Enkelvoudige winst- en verliesrekening	104
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	105
Toelichting op de enkelvoudige balans	106

A man with grey hair, wearing a dark blue suit, light blue shirt, and a striped tie, stands in the foreground of a large greenhouse. The background is filled with rows of green plants under a translucent roof structure.

01 BERICHT VAN GERARD BACKX

Vertrouwen vasthouden

Het blijven roerige tijden. Nu de coronacrisis op zijn retour lijkt, worden we geconfronteerd met een volgende crisis: de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Het zorgt ervoor dat de Europese markt, die altijd stabiel en voorspelbaar was, in beweging komt. Er is onzekerheid. Maar een ding staat vast: de vraag naar voldoende en voedzaam voedsel blijft.

Groei zet weer door

HZPC wist zich goed staande te houden tijdens de coronapandemie. Nu het ergste achter ons lijkt te liggen, maken we de balans op. Corona zorgde ervoor dat we een flinke stap terug zetten in omzet en brutomarge, en dus in ons resultaat. Onze meerjarenplanning en het groeiscenario dat daar bij hoort, moesten we bijstellen. Waar we rekening hielden met een groei van een aantal procent per jaar, kwam die groei tijdens de twee coronajaren tot stilstand. Inmiddels zitten we op het oude niveau, van vóór de coronapandemie en zet de groei weer door. Die twee jaar van gemiste groei halen we echter niet meer in.

Verschuivingen op de markt

De coronapandemie was ongrijpbaar. Het was lastig om na te denken over scenario's. Met de oorlog tussen Rusland en Oekraïne is dat anders. Ook nu kennen we het verloop niet, maar we zijn wel beter in staat om mogelijke scenario's en de consequenties daarvan voor HZPC uit te denken. Zo kunnen we te maken krijgen met

aanvullende Europese of Russische sancties en transportrestricties. Bij oplopende spanningen, moeten we zelfs nationalisering van onze Russische vestiging niet uitsluiten. In dat geval is onze grootste zorg dat we ons intellectueel eigendom ongewild uit handen geven.

De onrust die een oorlog met zich meebrengt, vertaalt zich in verschuivingen op de markt. De graanprijzen en brandstofkosten stijgen naar recordhoogte, waardoor telers in sommige landen aardappelareaal verruilen voor graanbouw. Een logische keuze: met minder moeite en input evenveel of zelfs meer verdienen. Met als gevolg dat het aanbod van aardappelen kleiner wordt. En waar de afgelopen decennia globalisering het devies was, zien we nu een tegenbeweging. Als de voedselvoorziening op losse schroeven komt te staan, kiezen de landen die zich dat kunnen permitteren ervoor om weer meer zelf te produceren.

Veelbelovende nieuwe rassen

Wat wij de afgelopen jaren hebben geleerd, is dat HZPC een bijzonder veerkrachtige onderneming is. Dat we crisis het hoofd weten te bieden en kunnen meebewegen met een markt die continu verandert in een wereld die ons soms voor verrassingen stelt. Een grote kracht van HZPC is dat onze basis niet op één continent ligt, maar dat we als aardappelveredelaar en handelshuis een wereldspeler zijn. Waar nu Europa en een deel van het Midden-Oosten te maken hebben met instabiliteit, zijn er ook talloze kansen in groeiemarkten als India, China en Afrika. Daarnaast groeien we in Amerika.

Met Research & Development zetten we belangrijke stappen. Met de blik op de toekomst ontwikkelen we rassen die bestand zijn tegen de uitdagingen op het gebied van resistenties, klimaatverandering, bodemkwaliteit en beschikbare middelen. Dankzij merkergestuurde veredeling hebben we de gangbare tetraploïde veredeling kunnen versnellen, waarvan de eerste producten nu en in de komende jaren op de markt komen. Er zijn op korte termijn veelbelovende nieuwe rassen op komst.

Revolutionaire ontwikkelingen

Met de diploïde veredeling behaalden we eind 2021 mooie resultaten. Daarmee liggen we op koers om al in 2025 de eerste hybride aardappelrassen te introduceren op de Afrikaanse en Indiase markt. Een revolutionaire ontwikkeling waarmee HZPC ver voor de troepen uit loopt.

Dankzij deze revolutie kunnen we op langere termijn sneller vooruitgang boeken in de genetische ontwikkeling van aardappelrassen. En dat komt alle aardappeltelers in de wereld ten goede. Het stelt HZPC bovendien in staat om aardappelzaad te vervoeren naar plaatsen in de wereld die onbereikbaar zijn voor pootgoed van onze huidige rassen.

Het zal nog enkele jaren duren voordat de buitenwereld het effect ziet. Vanuit HZPC zijn we trots dat er dankzij de investeringen van de afgelopen jaren, nu een stevige basis staat en dat we alle technische barrières hebben geslecht. We hebben iets buitengewoon waardevols in handen en het stelt ons in staat om nieuwe markten aan te boren die nu nog niet bereikbaar zijn voor HZPC. We kunnen de genetica in snel tempo verbeteren en we bereiden op dit moment de rassenintroductie in Afrika en India voor.

HZPC is ervan overtuigd dat dit programma op langere termijn een belangrijke bijdrage levert aan de winst van HZPC, doordat HZPC zo ook genetica kan leveren aan landen waar ze nu niet actief is.

Strategische keuzes

De komende jaren vragen om voldoende ontwikkelkracht en nieuwe strategische keuzes. Waar nodig gaan we samenwerkingen aan met partners en partijen die met hun expertise een belangrijke bijdrage leveren aan de koers en toekomst van HZPC. Alles is er op gericht om de ontwikkelingen in de diëtische veredeling te vertalen naar groei- en marktkansen voor HZPC. Er is nog veel onontgonnen terrein te winnen. Daarvoor is een heldere koers nodig, maar ook voldoende wendbaarheid van de organisatie. We denken na over wat het betekent voor HZPC en wat ervoor nodig is de komende decennia. Kijken we naar de verdere toekomst, dan zal HZPC hoogkwalitatieve pootaardappelen op de markt blijven brengen, maar daarnaast zal ze ook direct of indirect aardappelzaad op de markt brengen, waaruit lokaal aardappelknollen worden geteeld.

Veerkracht en vertrouwen

HZPC blijft onverminderd inzetten op waar we met hart en ziel in geloven: een impactvolle bijdrage leveren aan de wereldwijde voedselvoorziening. Daar past ook de keuze bij om pootgoed te blijven leveren — zolang dat kan — aan Oekraïne én Rusland. We hebben altijd aan beide partijen geleverd in conflictgebieden en blijven dat ook doen. Het is mijn persoonlijke overtuiging dat conflicten zich niet laten oplossen als de bevolking honger lijdt.

Onder die veerkracht en missie ligt een groot vertrouwen. Van onze klanten, onze telers, onze medewerkers en onze partners. En dat vertrouwen is goud waard om met zijn allen de toekomst — hoe onzeker soms ook — met een gerust hart tegemoet te zien. Daarvan ben ik overtuigd.

Dit jaarverslag neemt je mee in het boekjaar 2021-2022. Ik hoop dat je het met veel aandacht en plezier leest.

Gerard Backx

02 NEED

Op basis van lokale behoeften ontwikkelen wij rassen die bijdragen aan verantwoord voedsel wereldwijd

De aardappel is onmisbaar in de wereld

De verwachting is dat de wereldbevolking over een kleine dertig jaar gegroeid is tot 10 miljard mensen. De vraag naar voedsel zal de komende jaren alleen maar toenemen. Daar is een belangrijke rol weggelegd voor HZPC: met een duurzaam en voedzaam gewas als de aardappel, kunnen we een wezenlijke bijdrage leveren aan de voedselzekerheid.

Wereldwijde vraag naar aardappelen blijft groeien

Een van de krachten van HZPC is dat we ons pootgoed en onze genetica wereldwijd verkopen. Hierdoor zijn we beter in staat om risico's te spreiden. Europa merkt na de impact van de coronapandemie nu duidelijk de effecten van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne.

In andere delen van de wereld is de impact veel minder voelbaar en zien we ook groei. In de markten zoals China, India en de Afrikaanse landen groeit het aardappelareaal door een toenemende vraag naar aardappelen. In Amerika is de vraag naar aardappelen gestabiliseerd. Daar is het effect van corona op de aardappelconsumptie veel minder sterk geweest dan in Europa. Algerije koos in 2020 voor een importbeperking om harde valuta binnen de landsgrenzen te houden nadat de brandstofprijzen waren gekelderd. Dat leidde tot torenhoge aardappelprijzen in dat land. Daarom laat Algerije afgelopen jaar 2021/2022 veel meer pootaardappelen binnenkomen en kent het land dit jaar de hoogste aardappelimport van de laatste tien jaar.

Hoge graanprijzen, lager aardappelareaal

De prijzen voor graangewassen, zoals tarwe, koolzaad en zonnebloemzaad, zijn mede onder invloed van de oorlog in Oekraïne historisch hoog. Het effect daarvan ziet HZPC terug in afname van het Europees aardappelareaal. Door de hoge graanprijs kiezen telers in met name Zuid-Europa ervoor om meer graangewassen aan te planten ten koste van het areaal aardappelen.

De inputkosten voor poot- en consumptieaardappelen zijn relatief hoog en zijn de afgelopen maanden explosief gestegen door oplopende brandstof- energie- en kunstmestprijzen. Daar staan lagere inputkosten en minder risico bij graangewassen tegenover.

Ook telers die eerder grond aan aardappeltelers verhuurden, benutten nu hun eigen areaal om graan te verbouwen. Waar HZPC in normale jaren in de periode februari tot en met april nog extra pootaardappelen wist af te zetten, viel dat dit jaar stil. Het pootaardappelareaal neemt in 2021-2022 in Europa gemiddeld met -2,22% af.

Even Greener — nog duurzamere aardappelrassen

Duurzaamheid is een groot goed, voor consumenten, klanten en telers. De aardappel is een duurzame keuze, zeker in vergelijking met gewassen als rijst en tarwe. HZPC heeft met de Even Greener aardappelrassen een selectie nog duurzamere rassen in handen met een lagere impact op het milieu.

Even Greener calculator

In het najaar van 2021 lanceerde HZPC de Even Greener calculator. Hiermee kunnen klanten aardappelrassen eenvoudig selecteren op basis van de duurzaamheidskenmerken die voor hen het zwaarst wegen. Onze Europese klanten zijn de belangrijkste gebruikers van de calculator. Dankzij de Even Greener Calculator werd HZPC door [European Seed](#) verkozen tot één van de '20 Most Climate Friendly Companies over 2021'.

Samen met onze klanten stelden we de vijf belangrijkste duurzaamheidskenmerken vast:

**MINDER BENODIGDE
MESTSTOFFEN**

**BEPERKT
WATERVERBRUIK**

**HOGE
ZIEKTEBESCHERMING**

**LANGE
BEWAARPERIODE**

**HOGE
OPBRENGST**

Aan de hand van deze kenmerken zijn we in staat om te bepalen hoe duurzaam een aardappelras is. Niet aan de hand van één kenmerk, maar door een uitgebalanceerde combinatie van vijf verschillende duurzaamheidsaspecten. In de calculator kunnen klanten aangeven welke kenmerken voor hen het meest van

belang zijn. Dat resulteert in een aardappel die het beste past bij hun wensen en eisen.

"De Even Greener calculator is een handige en noodzakelijke tool in de huidige tijd om rassen te selecteren die het best scoren. Het houdt rekening met het belang dat een gebruiker hecht aan de individuele duurzaamheidskenmerken."

Leo van Marion, McCain

Nieuwe aardappelconcepten veroveren de wereld

Eetgewoontes veranderen door de jaren heen: van de klassieke bereiding van aardappelen naar gerechten waar aardappelen in zijn verwerkt. De consument gaat steeds meer voor gemak: maaltijdboxen, bewerkt voedsel, online receptenapps en foodservices. Samen met ketenpartners ontwikkelt HZPC aardappelconcepten en aardappelrassen die passen bij de wensen van de consumenten.

Rooty

Zo maak je met de aardappelspaghetti en aardappelrijst van WOKSI in een handomdraai een salade of wokgerecht. In Finland, waar we dit concept samen met onze Finse partner Pohjolan Peruna succesvol introduceerden onder de naam Rooty, ontvingen we in 2021 de prijs voor het meest innovatieve product. Rooty is ook een van de finalisten van de Transform Awards Europe 2022.

Potato Glory

In Noord-Amerika werkt HZPC in het project Potato Glory aan de bewustwording van de mogelijkheden van de aardappel. We ontwikkelden bijvoorbeeld een gezond alternatief voor de gepofte aardappel zonder ongezonde toevoegingen.

Brianna

STET bracht afgelopen jaar het nieuwe aardappelras Brianna op de markt. Dit ras met een gele, wasbare schil is uitermate geschikt voor het middellandse zeegebied. Brianna schittert in alle grondsoorten, heeft een hoge opbrengst en is ongevoelig voor schurft en poederschurft. Brianna kent bovendien een hoge resistentie tegen het Yn-virus.

Toegang tot gezond voedsel voor iedereen

HZPC heeft een heldere missie en overtuiging: mensen overal ter wereld moeten toegang hebben tot gezond voedsel. Na tarwe en rijst zijn aardappelen het belangrijkste gewas om mensen te voeden. Pootgoed is onmisbaar voor de voedselproductie en een voorwaarde voor voedselzekerheid. Daarom zet HZPC alles op alles om pootaardappelen te blijven leveren aan alle partijen, juist in landen of conflictsituaties waarin dat niet direct voor de hand ligt. Zo blijven we – als dat kan en mag – leveren aan Oekraïne én Rusland. Vanuit Polen leverden we ook 'om niet' pootgoed aan liefdadigheidsorganisaties om bij te dragen aan de voedselzekerheid.

Risico's voor HZPC

De oorlog tussen Rusland en Oekraïne brengt voor HZPC onzekerheden met zich mee. Er is een aantal scenario's denkbaar. Van verdergaande sancties door Europa of Rusland tot aan het nationaliseren van onze Russische vestiging.

A portrait of Martin Kropff, a middle-aged man with grey hair and glasses, smiling. He is wearing a dark blue blazer over a white shirt and a blue sweater. The background is a blurred green foliage.

Partner in beeld – Martin Kropff

Global Director Resilient Agri-Food Systems, CGIAR

In 2050 leven we op een planeet met twee keer zoveel mensen met minder ruimte om voedsel te verbouwen en met een toenemende vraag naar gevarieerd en voedzaam eten. We staan voor een enorme uitdaging. Niet alleen voor later, maar nu al. Tien procent van de wereldbevolking gaat elke dag met honger naar bed. Een nog groter deel lijdt aan ondervoeding door te eenzijdige voeding. In de komende drie jaar groeit de wereldbevolking al met 3 miljard mensen. De bevolking in Afrika en Zuid-Azië groeit exponentieel, terwijl door klimaatveranderingen gewassen juist op die continenten extra te lijden hebben onder droogte en hitte en de opbrengsten afnemen.

Dit vraagt om een verandering van het hele voedselsysteem. Het gaat over het veranderen van eetgewoonten, over het verbeteren van de voedselproductie en het terugbrengen van voedselverspilling. Met nieuwe rassen of met een ander beleid zijn we er niet. Op de hele route in het voedselsysteem zijn innovaties nodig. Alleen door samenwerking tussen boeren, de private en de publieke sector, heeft de transformatie van zo'n complex systeem kans van slagen. Als CGIAR, de internationale organisatie voor landbouwkundig onderzoek, werken we wereldwijd regionaal samen met onze partners aan deze uitdagingen. Met name in ontwikkelingslanden met kleinschalige boeren (daar zijn er 500 miljoen van). Daarbij gaat het niet alleen om goed en genoeg voedsel, maar ook over het terugdringen van armoede, gendergelijkheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

De aardappel is een van de meest veelbelovende gewassen in de strijd tegen honger en ondervoeding in de wereld

De aardappel is een van de meest veelbelovende gewassen in de strijd tegen honger en ondervoeding in de wereld. Het is het derde gewas in de wereld en kent een korte gewascyclus. De aardappel is een gezond en voedzaam gewas en zorgt voor een voldoende gevarieerd dieet. Een hectare aardappels levert bovendien veel meer voedingswaarde op dan hetzelfde areaal in rijst, mais, soja of graan.

Dankzij nieuwe veredelings technieken liggen hogere opbrengsten binnen handbereik. De hybride veredeling zorgt ervoor dat er sneller nieuwe aardappelrassen met hoge resistenties geproduceerd en vermeerderd kunnen worden. Met deze nieuwe vorm van veredelen kunnen aardappelen ook uit zaad gekweekt worden. Het is veel eenvoudiger om aardappelzaad te transporteren naar plekken op de wereld waar het nu heel lastig is om knollen naartoe te brengen. Voedsel zoveel mogelijk lokaal produceren is van groot belang voor de voedselzekerheid in landen waar dat nu nog niet vanzelfsprekend is. Zeker nu we in een nog grotere voedselcrisis zitten na COVID-19 en door de oorlog in Oekraïne.

03 BREED

Vernieuwen, versnellen en verbeteren

Vernieuwen, versnellen en verbeteren

Om in de groeiende voedselbehoefte te kunnen voorzien, is het zaak om de opbrengsten op bestaande landbouwgronden te vergroten zonder daarmee het milieu aan te tasten. Wij zetten met onze veredeling in op nieuwe rassen met hoge kwaliteiten, hoge ziekteresistentie en hoge opbrengst per vierkante meter. We ontwikkelen aardappelrassen die onder moeilijke weers- of bodemomstandigheden nog steeds goed kunnen groeien. Dat vraagt om innovaties, voor de troepen uitlopen en hightech-toepassingen in veredeling. Dit jaar zetten we een aantal belangrijke stappen.

Collega Tjitte Rijpkema in het lab

Veredeling met oog op de toekomst

Wij ontwikkelen aardappelrassen:

Met de hoogst
mogelijke opbrengst

Die opgewassen
zijn tegen harde
klimatologische
omstandigheden

Die weinig
water verbruiken

Die tegen
zout water
kunnen

Die resistent zijn tegen
veel ziekten

Die zo weinig
mogelijk beschermings-
middelen nodig hebben

Die goed
bewaarbaar zijn

Die goed
smaken

Nieuwe rassen ontwikkelen we altijd met een scherp oog voor de toekomst. We voorzien meer uitdagingen op het gebied van klimaatverandering en verslechtering van de landbouwgronden. Maar ook waterschaarste, verlies van biodiversiteit, minder gewasbeschermingsmiddelen en het tekort aan beschikbare grond zijn aan de orde. Tegelijkertijd zal de vraag naar aardappelen blijven toenemen, door een flinke groei van de wereldbevolking. Dat vraagt om nieuwe aardappelrassen die tegen een stootje kunnen en een hoge opbrengst hebben, tegenover minder input zoals water, bemesting en gewasbescherming.

Talentvolle nieuwe aardappelrassen op komst

De afgelopen jaren heeft HZPC veel geïnvesteerd in het verder verbeteren van het selectieproces. Met name de merkgestuurd veredeling zorgt ervoor dat we veel sneller dan voorheen nieuwe rassen met veel betere kwaliteiten kunnen ontwikkelen. Hierdoor starten we elk jaar met het dubbele aantal planten ten opzichte van vijf jaar geleden. Al heel vroeg in het veredelingsproces — vijf weken na zaaien — kunnen we bepaalde eigenschappen aantonen, bijvoorbeeld als het gaat om virusresistenties en duurzame eigenschappen. Dit is een revolutionaire versnelling ten opzichte van de vier tot acht jaar die we daar voorheen voor nodig hadden. Dankzij de verbeterde

selectie van eigenschappen, heeft HZPC met de gangbare tetraploïde veredeling een aantal talentvolle aardappelrassen voor onze telers en klanten ontwikkeld. Dit jaar produceren HZPC en STET kleine hoeveelheden van deze nieuwe aardappelrassen om de komende jaren het areaal flink uit te breiden.

Mijlpaal voor hybride veredeling

Ruim tien jaar geleden, in 2011, zette HZPC de eerste stappen op het gebied van hybride aardappelveredeling. De ambities waren groot: in 2021 wilden we een eerste prototype hybride aardappel met een opbrengst van 85% op onze proefvelden planten, om in 2025 de markt op te gaan. We zijn ongelooflijk trots dat we die ambitie hebben kunnen overtreffen tien jaar na de start van de ontwikkeling van hybride aardappelrassen.

Pootaardappel vs aardappelzaad

In 2020 plantten we knollen uit zaad op verschillende proefvelden in Kenia, Frankrijk en Nederland. We vergeleken deze hybride aardappelen in 2021 met onze standaardrassen Sagitta en Taurus. Daaruit bleek dat we gemiddeld genomen over alle proefvelden maar liefst 96% opbrengst behalen uit hybride zaden. Daarmee scoorden ze ver boven onze ambitie van 85% opbrengst. Een enorme mijlpaal en prestatie!

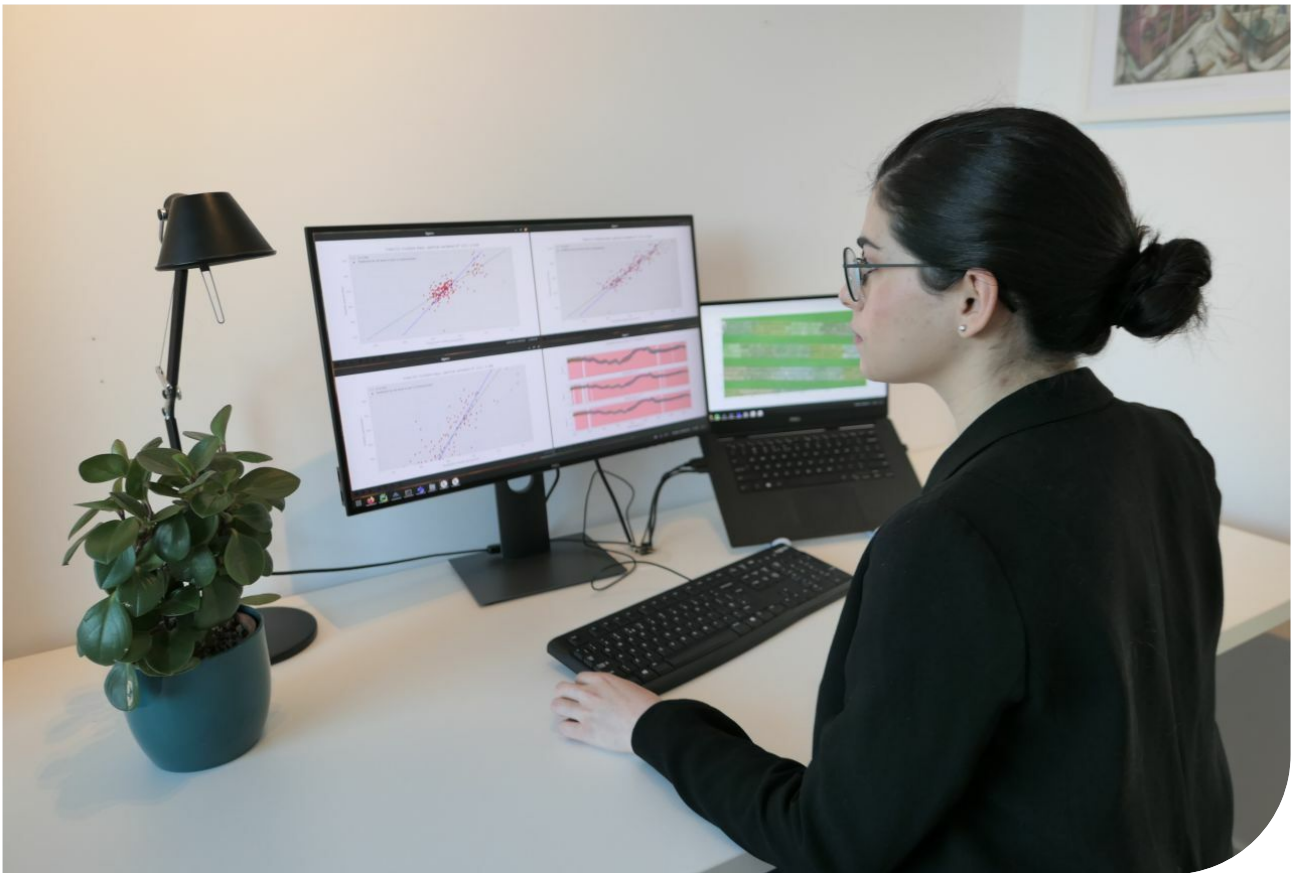
Hybride aardappelen in Kenia

De komende jaren zetten we in op verdere verbetering van de hybride rassen, bijvoorbeeld op het gebied van virusresistentie. We liggen nog steeds op koers om in 2025 geschiedenis te schrijven met de introductie van het eerste hybride aardappelras op de Afrikaanse en Indiase markt. De verwachting is dat we tussen 2030 en 2035 de hybride rassen ook op andere markten kunnen introduceren.

Hybride aardappelrassen stellen ons in staat om bij te dragen aan de voedselzekerheid op plekken waar dat logistiek gezien uitdagend kan zijn. Zaad is simpelweg makkelijker te vervoeren en in grotere hoeveelheden. Door hybride veredeling kunnen we bovendien sneller en eenvoudiger rassen kweken die het goed doen in een specifiek klimaat.

Flight to Vitality

HZPC werkt sinds 2018 samen met Averis Seeds, Universiteit van Utrecht en TU Delft in het onderzoeksproject Flight to Vitality. Dat heeft als doel om een manier te ontwikkelen waarmee we de kiemkracht van partijen pootgoed kunnen meten en voorspellen. Daarvoor is een objectieve toets nodig om groeikracht te meten en inzicht te krijgen in de factoren die de kiemkracht beïnvloeden. Dat is nog nooit eerder gelukt en kan dus een belangrijke doorbraak betekenen voor de pootgoedgeelt. Met die kennis kunnen we verspilling tegengaan en de kwaliteit van geleverd pootgoed verbeteren.

Elisa Atza, PhD verwerkt data bij TU Delft

Eind 2021 rondten we het onderzoek af naar het microbiom (een combinatie van schimmels en bacteriën) en metabolieten (die energie en bouwstoffen aan planten leveren). In het microbiomonderzoek stelden we vast dat er een relatie is tussen de voorkomende bacteriën en schimmels in het pootgoed en de kiemkracht. We kunnen echter nog onvoldoende de verschillen tussen partijen van eenzelfde ras verklaren op basis van het microbiom. Bij metabolieten is duidelijk een relatie tussen de inhoudsstoffen en de vitaliteit van het pootgoed zichtbaar. We zijn inmiddels in staat om op basis van een meting van zo'n 7.000 metabolieten partijen pootgoed te rangschikken op vitaliteit. Het is nu zaak om dat in de praktijk te valideren.

Collega Berjan Been, extractie metabolieten HZPC Research

Flight to Vitality heeft enige vertraging opgelopen en daarom zetten we in 2022 het project door. TU Delft werkt toe naar geïntegreerde modellen op basis van alle metingen.

Gene-editing

Met gene-editing kan de aardappelveredeling nog meer versnellen met de ontwikkeling van absoluut resistente rassen. Gene-editing is dus onmisbaar in de strijd tegen honger in de wereld. Tegelijkertijd mogen we gene-editing niet toepassen in de EU, omdat het daar wordt aangemerkt als genetisch gemodificeerde organismen (GMO).

HZPC ziet gene-editing als één van de mogelijkheden om een belangrijke bijdrage te leveren aan de duurzaamheidsdoelen van de Europese Green Deal. Daarin staan economische groei zonder uitputting van grondstoffen en zorgen voor de mens — en dus voldoende voedsel — hoog op de agenda. Inmiddels laat India gene-editing toe en het Verenigd Koninkrijk zet de deur op een kier. Tegelijkertijd lijkt de Europese Unie een beweging te maken om gene-editing in de toekomst te omarmen. HZPC juicht deze ontwikkeling uiteraard toe.

Verbouwing researchcentrum in nieuwe fase

Vernieuwing laboratoria

In 2021 werd een start gemaakt met de derde fase van de verbouwing van ons researchcentrum in Metslawier: de vernieuwing van de laboratoria. Door oplopende bouwkosten als gevolg van onder meer grondstoftekorten, heeft de verbouwing enige vertraging opgelopen. De verwachting is dat in de zomer van 2023 alle laboratoria zijn vernieuwd.

A photograph of a man with grey hair and glasses, wearing a black t-shirt with a blue and white geometric pattern. He is looking down at a yellow potato in his gloved hand. The background is a clear blue sky with some white clouds. The text 'Medewerker in beeld – Peter Vos' is overlaid on the image.

Medewerker in beeld – Peter Vos

Veredelaar chips- en fritesindustrie

Als je eenmaal met het aardappelvirus besmet bent, dan kom je er nooit meer vanaf. Ik groeide op een boerderij op. Toen ik drie was speelde ik met de aardappelen, toen ik negen was liep ik met mijn vader door de aardappelvelden. Hij was pootgoedboer en is nog steeds hobbykweker. Dus je snapt dat ik als veredelaar ongelooflijk goed op mijn plek zit bij HZPC. Ik ben ambitieus, wil graag wat bereiken. Dat ik dat nu kan doen met iets wat ik heel leuk vind, dat is prachtig.

Toen ik zeven jaar geleden bij HZPC begon, stond ik echt te kijken wat er allemaal gebeurt bij Research & Development (R&D). Ik dacht dat ik al veel van aardappelen wist, maar ik heb vooral in de eerste jaren veel bijgeleerd. Als veredelaar heb je een bijzondere rol binnen R&D: je zit bij heel veel onderwerpen aan tafel om mee te denken over oplossingen. De afwisseling maakt mijn werk leuk: de ene dag sta ik met mijn handen in de klei of in bijvoorbeeld het zand in Egypte om aardappels te rooien en de volgende dag schrijf ik een projectvoorstel om nieuwe dingen te ontdekken. Dat is een mooie balans.

De belangrijkste drijfveer in mijn werk is om rassen te ontwikkelen die met heel weinig input een goede opbrengst hebben.

De belangrijkste drijfveer in mijn werk is om rassen te ontwikkelen die met heel weinig input een goede opbrengst hebben. We moeten als keten naar een veel duurzamere aardappelteelt. Met minder water, minder gebruik van chemicaliën, minder stikstof. Als veredelaars werken we aan oplossingen om de pootgoedteelt toekomstbestendig te maken.

Dat kost tijd en tegelijkertijd wordt de roep om duurzame rassen steeds luider bij onze klanten. De afgelopen jaren investeerde HZPC flink in R&D. Met dat geld bouwden we de afgelopen tien jaar aan de 'motor' van rasontwikkeling: we ontwikkelden de instrumenten, laboratoriumtests en infrastructuur die nodig zijn om goede rassen te kunnen maken. Nu die motor goed loopt, kunnen we de komende tien jaar daar ook de vruchten van plukken.

Een mooi voorbeeld is de rassenintroductie van de HOM-13-8236. Dat is een voorloper van een hele nieuwe generatie aardappelrassen die een goede opbrengst hebben en met weinig chemicaliën geteeld kunnen worden. Dat scheelt voor de teler geld, tijd en diesel. Binnen een jaar wordt de eerste frites gemaakt van de HOM-13-8236. Ik heb zelf hoge verwachtingen van het ras, ook al heeft het aan aantal beperkingen: de resistentie tegen een wratziekte ontbreekt en het ras kent een korte kiemrust. Je moet op tijd de mechanische koeling aan zetten om dit ras goed te kunnen bewaren. In de volgende generaties zetten we stappen om deze beperkingen op te lossen.

In het verleden zeiden klanten en telers: dit ras is niet goed genoeg. Nu goede duurzaamheidskenmerken steeds belangrijker worden, verandert dat. Klanten zijn nu meer bereid om concessies te doen. Op weg naar een duurzame toekomst van de aardappelteelt, is het ook heel belangrijk dat we in de keten — veredelaars, telers, verwerkers — met elkaar optrekken. Alleen dan kunnen we de verandering maken die zo nodig is voor de toekomst. Die ziet er wat mij betreft rooskleurig uit: we hebben al mooie stappen gemaakt en de komende jaren komen er nieuwe aardappelrassen aan die goed zijn voor onze telers en de verwerkers.

O4 FEED

Gedreven om de wereld te voeden

Gedreven om de wereld te voeden

Onze telers zijn de spil van HZPC: samen met hen zetten we alles op alles om de wereld te voorzien van ons hoogwaardige pootgoed. We halen de banden met onze telers aan en kijken hoe we ze kunnen helpen naar een duurzame toekomst. Daar waar we barrières op onze weg vinden, gaan we op zoek naar nieuwe, soms onconventionele oplossingen.

Connecting Growers

HZPC is een bedrijf van betrokkenen, letterlijk. De Vereniging HZPC — eigenaar van de HZPC Holding B.V.-aandelen — heeft alle aandelen gecertificeerd. Alleen (oud-)telers, (oud-)kwekers en (oud-)medewerkers kunnen certificaten kopen en verkopen. Zij kunnen lid worden van Vereniging HZPC. Zo hebben ze een stem in de koers van de onderneming en financieren de onderneming met risicodragend kapitaal.

Onze actieve telers zijn belangrijk voor HZPC. Met Connecting Growers trekken we jaarlijks EUR 1,5 miljoen uit om certificaten van oud-telers op te kopen en te schenken aan actieve telers in de Europese Unie. In de zomer van 2021 deelden we voor het eerst certificaten uit aan zo'n 70% van onze actieve telers. In 2022 volgde een tweede ronde waarbij we aan nagenoeg al onze actieve telers certificaten konden geven.

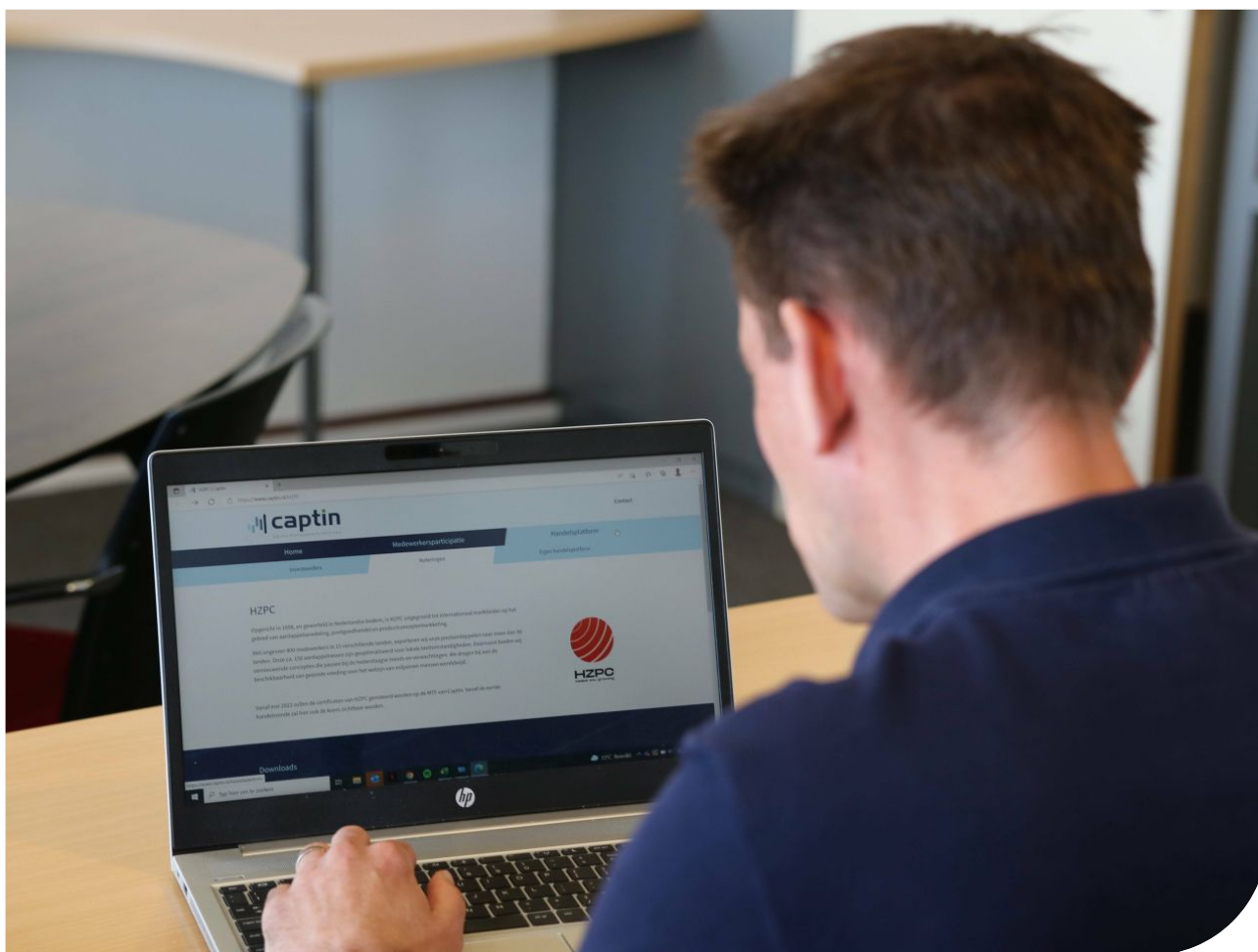
Teler Han Vaandrager uit Luttelgeest

Nieuw beurssysteem voor actievere en transparante handel

De certificaten van aandelen werden eerder op een interne beurs verhandeld. Gedurende een aantal weken per jaar konden telers, kwekers en medewerkers aangeven of ze wilden kopen of verkopen. Op basis van vraag en aanbod werd de prijs voor een certificaat vastgesteld en vond de koop en verkoop tijdens één beursmoment plaats.

Tot voor kort was de Vereniging HZPC beurshouder en daarmee verantwoordelijk voor het reilen en zeilen op de beurs. In mei 2022 is de overstap gemaakt naar een nieuw handelssysteem voor de handel in certificaten, een zogenaamd multilateraal beursplatform. Het beurshouderschap is overgedragen aan het Captin Trading Platform. HZPC wordt hiermee een semi-beursgenoteerd bedrijf en is verplicht zich te houden aan de AFM-regels.

Voortaan is de beurs twee keer per jaar geopend en kan er veertien dagen lang op elk moment gehandeld worden. Zodra een certificaathouder aangeeft certificaten te willen verkopen, kunnen anderen daar direct op reageren. Certificaathouders zijn zo zelf aan zet en hebben goed zicht op vraag en aanbod. In deze nieuwe handelswijze kan de prijs van een certificaat maximaal 20% zakken of stijgen, zodat de markt sneller in evenwicht is. Voorheen was dat nog 10%.

Rudolf Visser, MTF officer en controller HZPC Holding B.V.

Sustainable growing: telers op weg helpen naar verduurzaming

HZPC heeft de verduurzaming van de hele keten van pootgoedteelt hoog in het vaandel. Daar waar het kan, werken we samen met partijen en brengen we ze bij elkaar om die verduurzaming in gang te zetten én te versnellen. Een goed voorbeeld is ons windmolenproject.

Het vraagt veel energie om hoogwaardig pootgoed op een lage en stabiele temperatuur te bewaren. HZPC wil dat al het pootgoed in Nederland in 2030 energieneutraal wordt bewaard door op eigen erf zonne- of windenergie op te wekken. Hiermee dragen we bij aan het terugdringen van CO₂-uitstoot en hebben telers op termijn lagere bewaarkosten.

In 2020 startten we met het project om het plaatsen van windmolens op eigen erf te stimuleren. We werken samen met twee leveranciers van kleine windmolens. Die passen goed in de omgeving, waardoor de vergunningsprocedure relatief eenvoudig is. Inmiddels zijn de eerste windmolens in 2021 geplaatst.

Local for local nog belangrijker geworden

Voedsel dichtbij huis produceren, dat is local for local in een notendop. Het past bij de vraag van consumenten naar meer lokaal geproduceerd voedsel en het draagt bij aan het terugdringen van transportkilometers en gebruik van chemicaliën. Door de oorlog tussen Rusland en Oekraïne zien we bovendien dat voedselzekerheid in Europa hoog op de agenda staat. In onzekere tijden is het van belang om zelfvoorzienend te kunnen zijn. We produceren local for local in Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, België, Duitsland, Polen, Finland, Spanje, Nederland, Rusland, India, Canada, Verenigde Staten en Argentinië.

Teelt onder licentie

In landen waar importeren van pootgoed geen optie is, zetten we in op licentieteelt. Onze partners in die landen mogen de rassen van HZPC telen en betalen hiervoor een licentievergoeding. Vorig jaar hebben we vanuit een joint-venture succesvol HZPC-rassen geïntroduceerd op de Indiase markt en hiervoor komen de licentiestromen op gang.

Bij licentieteelt is het zaak om het intellectueel eigendom van rassen goed te beschermen. Vanuit opkomende economieën zoals China, India, Egypte en Nigeria wordt daar met veel belangstelling naar gekeken. Worden onze rassen onrechtmatig gebruikt, dan grijpen we in. Inmiddels hebben er een aantal rechtszaken hierover plaatsgevonden. Hierop hebben een aantal andere partijen aangegeven gebruik te maken van ons intellectueel eigendom en dragen zij inmiddels hiervoor licentiegelden af. Wat ons betreft een succes in het beschermen van onze genetica.

Iedereen heeft recht op goed voedsel

Iedereen heeft recht op toegang tot goed voedsel. Dat is de sterke overtuiging van HZPC. Daarom kiezen we ervoor om pootgoed te leveren op plekken op de wereld waar dat gevoelig ligt of soms grote risico's met zich meebrengt. De levering van pootgoed aan de USA-sanctielanden Cuba, Iran en Syrië is daar een goed voorbeeld van.

Tot voor kort wist HZPC met alternatieve betalingsstructuren de export van pootgoed naar sanctielanden vol te houden. Het stelde banken voor grote compliance-vraagstukken waardoor ze hier niet langer aan willen meewerken. De Verenigde Naties en Europese Unie staan echter nog steeds export van voedsel naar sanctielanden toe. Die tegenstrijdigheid lijkt iedereen te zien, maar de politieke en bancaire wereld hebben geen oplossing. Governance lijkt daarmee te prevaleren boven voedselzekerheid. We blijven hoe dan ook naar manieren zoeken om de voedselvoorziening voor mensen in conflictgebieden of sanctielanden in stand te houden.

Containertransport nog steeds niet op orde

Door de corona-uitbraak in China ontstond er chaos in het wereldwijde containerverkeer, waardoor het internationaal transport fors duurder werd. Er staan nog veel containers vast die mogelijk nooit meer op de plek van bestemming aan komen. De gespannen situatie op de containermarkt, is ook een gevolg van deglobalisering. Eigen markten worden meer en meer beschermd, handelsbarrières worden vergroot en door conflicten en oorlogen krijgen we te maken met handelssancties.

Na Brexit de miniknollenproductie in Verenigd Koninkrijk

Door de Brexit is het niet langer mogelijk om pootgoed van en naar het Verenigd Koninkrijk te transporteren. En kan HZPC een eventueel overschot of tekort op het vasteland van Europa niet meer compenseren met het Verenigd Koninkrijk. De Britse markt staat volledig op zichzelf. De prijzen en de dynamiek kunnen heel anders zijn dan op de Europese markt.

We spelen hierop in door in het Verenigd Koninkrijk voortaan miniknollen te produceren. Voorheen brachten we daar hoogwaardig pootgoed naartoe en lieten de productie over aan derden. Dankzij onze omvang en omdat we de grootste aanbieder van beschermde aardappelrassen in Engeland zijn, hebben we acties ondernomen om er zeker van te zijn dat de productie van miniknollen in de UK van onze rassen wordt uitgevoerd, conform onze behoefte. Tegelijkertijd stelt het ons voor extra kosten waarvan voor de Brexit geen sprake was.

Telers in beeld – Lauri en Simo Rahko

Telers HZPC Finland

In 2010 namen wij, twee broers, de boerderij over van onze vader en oom. Ons oude familiebedrijf is gevestigd in Finland en bestaat voor ongeveer 290 hectare uit landbouwgrond en 120 hectare uit bos. Zo'n 90 hectare is bestemd voor de productie van pootaardappelen voor HZPC Kantaperuna. Daarnaast verbouwen we andere gewassen in wisselbouw, zoals zomergerst, haver en gras en ruilen we van akkers met graantelers, om de grond niet uit te putten.

Sinds 1976 produceren we pootaardappelen en vanaf 1991 werken we samen met (de voorlopers van) HZPC. HZPC is een bedrijf dat zich op verschillende vlakken blijft ontwikkelen: management, financiën, sales, veredeling en productie. Dat stimuleert ons om te kijken hoe we onze eigen productie en activiteiten naar een hoge niveau kunnen tillen. Daarnaast is het mooi dat HZPC in handen is van de telers en dat ook boeren buiten Nederland de kans krijgen om certificaathouder te zijn. Open communicatie en waar mogelijk samenwerking met andere telers vinden we belangrijk. Zeker nu de inkomsten van veel telers onder druk staan door de stijgende kosten en de toenemende wet- en regelgeving. We weten zeker dat HZPC alles op alles zet om de aardappelteelt wereldwijd werkbaar te houden.

Open communicatie en waar mogelijk samenwerking met andere telers vinden we belangrijk

Wij telen onze pootaardappelen in het meest noordelijke pootaardappelgebied ter wereld. Daar zijn de omstandigheden, het bodemtype en de ziektesituatie perfect om pootaardappelen van hoge kwaliteit te produceren. Door zware grondvorst tijdens de winter, zijn onze bodems vrij van quarantaineziekten. Hierdoor kunnen we met minder chemicaliën toe in vergelijking met de rest van Europa. Hoewel ons teeltseizoen kort en intensief is, is onze opbrengst elk jaar vergelijkbaar met collega's in de rest van de wereld.

De Finse aardappelmarkt is relatief klein en heeft zijn eigen specifieke kenmerken. De consumentenmarkt is hier goed ontwikkeld, terwijl de verwerkende industrie een kleiner aandeel heeft in de totale markt. Voor Finnen zijn vroege aardappelen belangrijk. Ze kondigen in mei de start van een korte zomer aan. Daar kijkt iedereen na een lange en koude winter echt naar uit. Vroege aardappeltelers gaan met elkaar de strijd aan om aardappelen zo vroeg mogelijk in het koele voorjaar te telen om zo als eerste de markt op te kunnen. Dit stelt ook de veredeling voor uitdagingen.

De aardappel is duurzaam, gezond en veelzijdig. En dat is precies wat we nodig hebben. Niet alleen in Finland, maar zeker ook in de wereld.

De mensen hier willen graag nieuwe producten uitproberen. Er is ook vraag naar gemak én kwaliteit, dus zie je veel geschilde en voorgedroogde producten in de Finse aardappelsector. Onderdeel van het Finse schoolstelsel is bovendien dat kinderen gratis warme lunches krijgen op scholen en kinderdagverblijven. Mensen eten gewoonlijk

twee warme maaltijden per dag en het is dus normaal om ook tijdens de lunch op school aardappelen te eten. Daarbij komt dat de aardappel ook een steeds betere reputatie krijgt in Finland. De aardappel is duurzaam, gezond en veelzijdig. En dat is precies wat we nodig hebben. Niet alleen in Finland, maar zeker ook in de wereld.

05 REPEAT

De blik op de toekomst

De blik op de toekomst

Ons vizier is altijd gericht op de toekomst. Op hoe we het nog beter kunnen doen, waar kansen liggen en waar we de bakens moeten verzetten. We zetten in op innovatie en versnelling in veredeling. We lopen regelmatig voor de troepen uit en boeken als eerste successen. De afgelopen jaren keken we altijd naar de buitenwereld, naar hoe we het voor onze klanten en telers nog beter kunnen doen. Hoe we de samenwerking met partners nog waardevoller maken. De blik is inmiddels óók naar binnen gekeerd: hoe kunnen we binnen de geledingen van HZPC beter en effectiever samenwerken?

Aurora: a new dawn

Onze manier van werken kan beter en efficiënter. Zodat we onze klanten en telers nog beter van dienst kunnen zijn. Dat begint met de werkprocessen tegen het licht te houden: hoe werken we nu binnen en tussen de verschillende vestigingen van HZPC samen en waar liggen de kansen om te verbeteren? Aurora is het Business Transformation Program dat invulling geeft aan een nieuwe, andere manier van werken binnen HZPC. Uniforme werkprocessen en kwaliteitsdefinities worden ondersteund door een

computerprogramma dat planning, productie, financiën en logistiek van alle vestigingen met elkaar in verbinding brengt. In de zomer van 2023 gaat HZPC van start met de implementatie van het computersysteem, tot die tijd ligt de focus op het vaststellen en implementeren van de nieuwe werkprocedures.

Aurora is een omvangrijk en ingrijpend transformatieproces. Het vraagt om zorgvuldigheid en oog voor de impact ervan op onze medewerkers. We nemen de tijd om werkprocessen en het systeem met zorg te implementeren, zodat we daar over een aantal jaren de vruchten van kunnen plukken.

Klanttevredenheidsonderzoek

De relatie en de samenwerking met onze klanten is van cruciaal belang. Doordat we vaak al jaren samen optrekken, kennen we elkaar goed. Om ze nog beter van dienst te kunnen zijn, lieten we een onderzoek uitvoeren naar klantervaring en -tevredenheid. Maar liefst 312 klanten deden mee aan het onderzoek en gaven HZPC gemiddeld een 4 op een schaal van 5. De uitkomsten van het onderzoek gebruiken we om onze doelstellingen verder aan te scherpen en onze dienstverlening te verbeteren. In boekjaar 2022-2023 herhalen we het onderzoek onder onze klanten.

Zorg voor voedselzekerheid en het milieu

De wereldvoedselvoorziening komt steeds verder onder druk te staan. De coronapandemie, natuurrampen, extreme droogte in Afrika en gewapende conflicten en oorlogen zoals in Oekraïne hebben grote impact. De wereldbevolking groeit met rasse schreden, de vraag naar voedsel groeit net zo hard. Tegelijkertijd hebben de Verenigde Naties (VN) 'zero hunger' tot één van de belangrijkste duurzame ontwikkeldoelen voor 2030 uitgeroepen. In de delen in de wereld waar de voedselvoorziening minder onder druk staat, wordt de roep om duurzaam geproduceerd voedsel steeds groter. Het liefst dichtbij huis en met grote zorg voor het milieu.

Onze belangrijkste drijfveer is om een bijdrage te leveren aan hoogwaardig en duurzaam voedsel voor de wereldbevolking. 'Feeding the world' is wat ons drijft. Elke dag en bij alles wat we doen. We produceren uitgangsmateriaal voor gezond en betaalbaar voedsel. Dankzij goede genetica, hightech-oplossingen en teeltkennis vergroten we de voedselproductie per m2 grond, terwijl onze carbon footprint steeds kleiner wordt.

We zijn ervan overtuigd dat we met ons pootgoed een belangrijke bijdrage leveren aan de volgende Sustainable Development Goals die de VN in 2015 vaststelden:

HZPC heeft dit vertaald in een duurzaamheidsstrategie waarbij we de wereldwijde uitdagingen op het gebied van klimaatveranderingen, voedselzekerheid en verantwoord voedsel (obesitas versus ondervoeding) het hoofd bieden. Onze aanpak is gefundeerd op drie pijlers:

Zorg voor het milieu

- Duurzame aardappelryassen ontwikkelen
- Verantwoordelijkheid nemen in de keten
- Negatieve impact van distributie pootgoed verkleinen

Voedselzekerheid

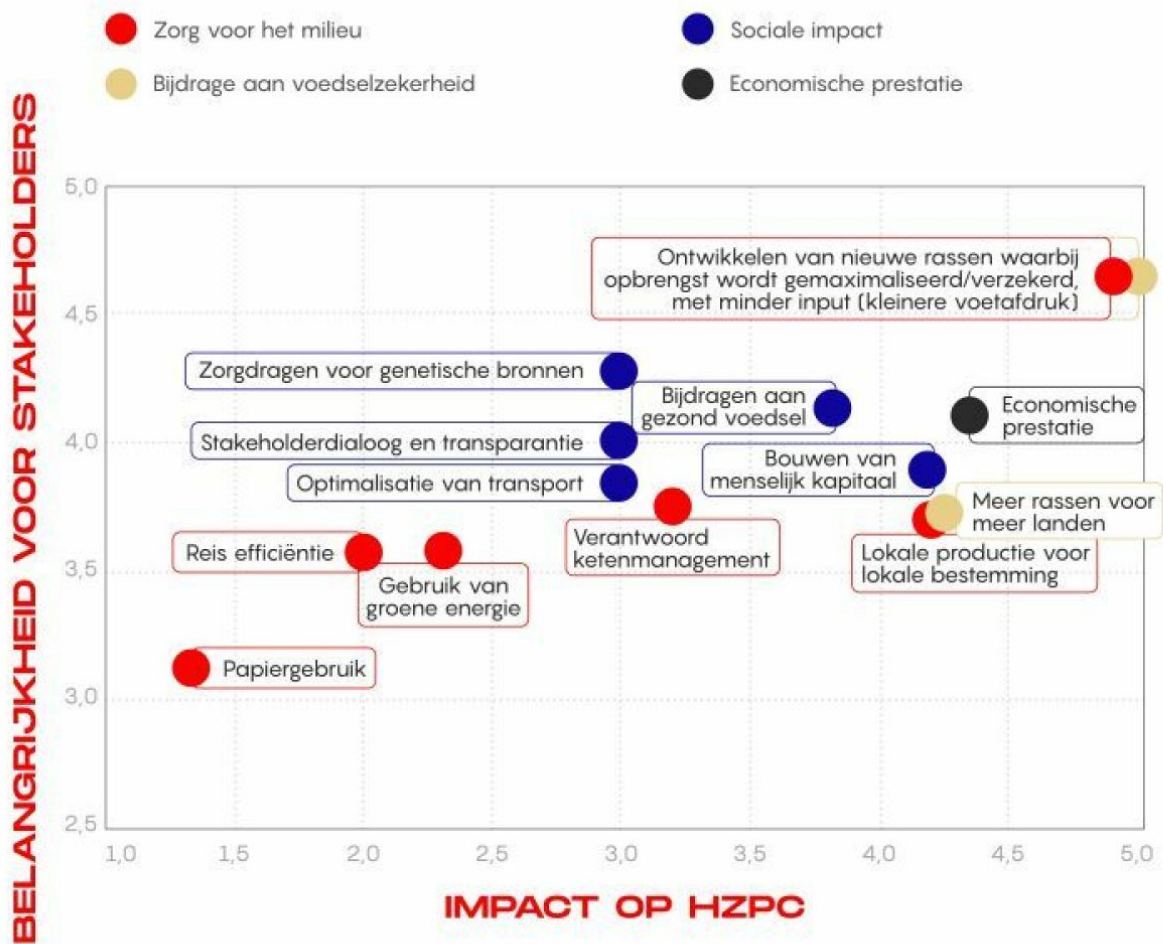
- Voeden van meer mensen wereldwijd door het ontwikkelen van duurzame aardappelryassen
- Zorg voor genetische bronnen

Sociale impact

- Bijdragen aan gezonde voeding
- Investeren in menselijk kapitaal
- Dialoog en transparantie

In 2021 hebben we een grote verscheidenheid aan stakeholders gevraagd naar hun mening over het duurzaamheidsbeleid van HZPC. Kwekers, telers, klanten, klanten van klanten, maatschappelijke organisaties, medewerkers en management vulden hiertoe een digitale vragenlijst in. Op basis van wat onze stakeholders belangrijk vinden en waar wij als HZPC ook daadwerkelijk het verschil kunnen maken, hebben we de drie pijlers vertaald naar concrete acties. De belangrijkste onderwerpen hebben we vastgelegd in een materialiteitsmatrix.

HZPC Materialiteitsmatrix

Belangrijkheid 2,5 = laag, 5 = hoog. Impact 1 = laag, 5 = hoog.

Lees nog meer over wat HZPC de afgelopen twee jaar heeft bereikt op het gebied van duurzaamheid in ons CSR-verslag.

Samen verder groeien

Het is al vaker gezegd: de vraag naar gezond en voedzaam voedsel als de aardappel zal blijven groeien, ongeacht de instabiliteit en onzekerheid in de wereld. HZPC heeft in alle hoeken van de wereld een goede positie opgebouwd. Er liggen mooie kansen voor de hybride aardappelen in regio's waar de bevolking hard groeit en transport ons soms voor uitdagingen stelt, zoals in Afrika en Azië. De introductie ervan vraagt wellicht om nieuwe partnerschappen en slimme samenwerkingen om goed voet aan de grond te krijgen. We zien de markt in Noord- en Zuid-Amerika groeien en ook in Australië en Nieuw-Zeeland heeft HZPC haar plek veroverd. En in een opkomende economie als China kunnen we nog grote stappen zetten. Ook landen waar sprake is van financiële problemen, blijft de vraag naar voldoende voedsel voor de bevolking bestaan. Toch bleef het resultaat tijdens de coronajaren achter op onze meerjarenplanning. Desondanks zijn we positief gestemd over de verwachte hogere termijnmarkt voor consumptieaardappelen in Noordwest-Europa. Een goede prijs voor consumptieaardappelen vertaalt zich doorgaans ook naar een betere prijs voor pootgoed. Kortom, HZPC heeft alles in handen om nog verder te groeien. Samen met klanten, telers, medewerkers en partners.

A man with a beard, wearing a dark polo shirt, blue jeans, and a black baseball cap with a red logo, is walking through a field of green plants. He is carrying a large, light-colored sack over his shoulder. The background shows a vast field under a clear sky.

Agent in beeld – Franco Faccennini

Agent HZPC in Uruguay

Noem mij een romanticus, maar ik vind het echt magisch: met je blote handen de aarde loswroeten en aardappelen vinden. Het is alsof je elke keer opnieuw een schat opgraaft. De liefde voor aardappelen zit in mijn genen. Samen met mijn broers Guido en Emiliano nam ik zes jaar geleden het familiebedrijf van mijn vader over. Hij was echt een autoriteit op het gebied van aardappelen: hij ontwikkelde de pootaardappelmarkt in Uruguay, deed zaken met Brazilië, Canada en het Caribisch gebied. En hij richtte HZPC Latijns-Amerika op in Argentinië.

Het spreekt voor zich dat mijn vader een belangrijke leermeester voor mij is geweest. Al van jongs af aan. Ik klom altijd op de oogstmachines om te helpen de aardappelen te scheiden van de grond. En in onze achtertuin in Montevideo pootte ik samen met mijn vader aardappelen. Ik ging ook met hem mee om telers te bezoeken in Argentinië. Toen ik 18 was werkte ik vier maanden bij HZPC in Metslawier in Nederland. Daar leerde ik — naast hard tegen de wind in fietsen – de aardappelhandel pas echt goed kennen

Ons bedrijf regelt eigenlijk alles voor HZPC in Uruguay: van documentatie, import, nieuwe aardappelrassen testen en introduceren tot sales en marketing. Uiteraard hebben we de werkzaamheden onderling verdeeld, maar omdat we maar klein zijn heb ik met alle facetten te maken. Die complexe dynamiek vind ik geweldig. Ik houd me voornamelijk bezig met de contacten met HZPC Holland en zorg ervoor dat de distributie van pootgoed van a tot z op rolletjes loopt. Ik heb veel contact met onze belangrijkste klanten, de pootgoedtelers in Uruguay. Daardoor ben ik veel buiten, dat is heerlijk. Ik heb ook echt het idee dat ik onderdeel ben van iets dat veel groter is dan ikzelf: voedsel verbouwen om het land te voeden.

De aardappelmarkt in Zuid-Amerika is heel divers. Er is wel één grote gemene deler: de consument, die vaak geen weet heeft van verschillende aardappelrassen en hoe je die rassen kunt gebruiken. In Uruguay was er lange tijd maar sprake van één ras, maar inmiddels is de markt veel competitiever geworden. Bijna elk jaar worden er weer nieuwe rassen geïntroduceerd. De onderlinge concurrentie onder handelaren wordt steeds groter: telers worden steeds beter in het verbouwen van aardappelen, terwijl de consumentenmarkt vrij stabiel is. Ze kunnen met minder areaal toe om dezelfde opbrengst te krijgen.

Het is dus erg belangrijk dat we nieuwe kansen op de markt creëren en ook nieuwe aardappelproducten ontwikkelen.

Het is dus erg belangrijk dat we nieuwe kansen op de markt creëren en ook nieuwe aardappelproducten ontwikkelen. Als aardappelmensen hebben we een belangrijke taak om de consument beter op te voeden. We kunnen nog veel beter en vaker vertellen hoe voedzaam aardappelen zijn en dat het een heel efficiënt gewas is. Door de kennis bij de consumenten te vergroten, kunnen wij onze rassen veel beter vermarkten. Daar liggen nog mooie kansen voor ons!

An aerial photograph showing two farmers working in a vast, dense field of green crops, likely potatoes. The farmers are wearing hats and are bent over, tending to the plants. The field is filled with rows of green foliage, with small white flowers visible throughout. The text '06 COMPLIANCE' is overlaid in the center of the image.

06 COMPLIANCE

Corporate governance

HZPC Holding is een structuurvennootschap met een directie en een onafhankelijke Raad van Commissarissen (RvC). De directie stuurt de Strategic Business Area Europe, de Strategic Business Development Area's, STET Holland, IPR en HZPC Research & Development aan.

	Taken & Bevoegdheden
Directie	- Informeert RvC over beleid en algemene zaken. - Overlegt met RvC over belangrijke aangelegenheden. - Legt essentiële besluiten ter goedkeuring voor aan de RvC.
RvC	- Houdt toezicht op beleid van de directie en op algemene zaken. - Staat de directie bij met advies. - Keurt essentiële besluiten Executive Board goed.
Algemene vergadering van Aandeelhouders	- Benoemt, op voordracht van de RvC, de leden van de RvC. - Heeft bevoegdheden die zijn vastgelegd in de wet en de statuten van vennootschap. - Keurt specifieke besluiten van de directie goed.
Vereniging HZPC	- Schrijft algemene vergadering van aandeelhouders uit. - Bezit 100% van de aandelen. - Heeft alle aandelen gecertificeerd.
Algemeen ledenvergadering Vereniging HZPC	- Kiest en benoemt het bestuur van de Vereniging HZPC. - Keurt een aantal voorgenomen besluiten van de Vereniging HZPC goed.
Certificaathouders	- Zijn (oud-)telers, (oud-)kwekers en (oud-)personeelsleden. - Benoemen bestuursleden. - Financieren de onderneming met risicodragend kapitaal. - Kunnen lid zijn van de Vereniging HZPC.

Personalia managementstructuur per 30 juni 2022

Raad van Commissarissen

M. Kester, voorzitter	Noordwijkerhout
C.J. Biemond	Godlinze
J.P. Bienfait	Amsterdam
I. Frolova	Utrecht
M. Hommes-Gesink	Lauwerzijl

- M. Ubbens is afgetreden in oktober 2021 en M. Kester is aangesteld als nieuwe voorzitter.
- De Heer J.P. Bienfait is benoemd op voordracht van de Raad van Commissarissen door de aandeelhouders in mei 2022. Jean-Pierre vervult de vacature van M. Ubbens. De zittingstermijn van M. Ubbens was in oktober 2021 verstreken.
- In 2021-2022 is door de Raad van Commissarissen zeven keer vergaderd waarbij alle leden aanwezig waren.
- De Raad van Commissarissen heeft samen met het bestuur een governance training gevolgd op 8 juli 2021.
- In 2021-2022 heeft de Audit commissie bestaande uit I. Frolova, "voorzitter" en C.J. Biemond 2 keer vergaderd.

HZPC Holding B.V.

Directie	
G.F.J. Backx	Chief Executive Officer
H. Verveld	Chief Commercial Officer
J.L. van Vilsteren	Chief Financial Officer

Executive Committee	
G.F.J. Backx	Chief Executive Officer
L. Escalon	Director SBA Europe B.V.
R.P. Graveland	Director HZPC Research B.V. and IPR B.V.
P.C. Ton	Director STET Holland B.V.
H. Verveld	Director SBDA B.V., Chief Commercial Officer
J.L. van Vilsteren	Chief Financial Officer

Participations	
HZPC IPR B.V.	R.P. Graveland
HZPC SBA Europe B.V.	L. Escalon
HZPC SBDA B.V.	H. Verveld
HZPC Research B.V.	R.P. Graveland
STET Holland B.V.	P.C. Ton

HZPC SBA Europe B.V.

Director	
L. Escalon	Director

Management of Participations	
HZPC Deutschland GmbH	R. Möller
HZPC France SAS	C. Gauchet
HZPC Holland B.V.	M. Jansen Klomp
HZPC Belgium B.V.	M. Jansen Klomp
HZPC Kantaperuna OY	M. Kauppinen
HZPC Patatas España S.L.	J. Luis Marti
HZPC Polska Sp. z o.o.	T. Jarczoch
HZPC Portugal Lda	P. Simoes
AO HZPC Sadokas	P. Bemelmans
HZPC UK Ltd.	C.R. Baker
ZOS B.V.	M. Jansen Klomp

Works Council of HZPC Holland B.V.	
G. Bloembergen	Chairman
E. Meinsma	Vice Chairman
L. Gommers	Secretaris
A. van den Berg	Member
P. Kreijger	Member
T. van der Wal	Member
D. Woertink	Member
S. Stevens	Member
K. Veenstra	Member

HZPC SBDA B.V.

Director	
H. Verveld	Director

Solentum B.V.	H. Verveld
HZPC América Latina S.A.	I. Ramallo
HZPC Americas Corp.	J. Scramlin
HZPC Limited	H. Verveld
HZPC China Limited	H. Verveld

STET Holland B.V.

Director

P.C. Ton

Director

Management Participations

STET Potato UK

P. Hewett

STET France Arl.

T. Rondeaux

STET Russia LLC.

P.C. Ton

Risicobeheersing

Enterprise Risk Management

Als onderdeel van onze strategie heeft HZPC Holding een Enterprise Risk Management (ERM)-framework voor het gestructureerd identificeren, beoordelen, hanteren, managen, monitoren en rapporteren van risico's binnen de organisatie. Omdat wij het belangrijk vinden om onszelf continu te blijven verbeteren, ligt er voor de komende jaren een risico-en-controle-routekaart klaar om risico en controle dieper in ons bestuur, onze strategie, onze systemen, processen en dagelijkse operaties te implementeren.

Doordat wij groeien binnen verschillende regio's, segmenten en zakelijke modellen, verandert ook ons risicoprofiel en moeten we meer aandacht besteden aan het beheersen van die risico's, te beginnen met het opzetten van duidelijke (interne) processen en procedures. Deze grotere focus op interne processen en compliance kan wellicht de indruk wekken dat ondernemerschap op de tweede plaats komt, maar dat is niet het geval. Net als wanneer je van een kleine auto naar een vrachtwagen gaat, moeten we begrijpen dat als we harder willen gaan, we ervoor moeten zorgen dat we goede remmen hebben en een dashboard vol inzichten, zodat we op een verantwoorde manier kunnen optrekken. We streven ernaar om dit te bereiken via onze benadering en activiteiten op het gebied van risicobeheer.

Omdat ondernemen onlosmakelijk verbonden is met het nemen van risico's, hangt ons succes af van het vermogen om zowel risico's als mogelijkheden te identificeren die ontstaan door onze activiteiten en de markten waarin wij actief zijn. Door het nemen van gebalanceerde risico's trachten wij continu te blijven werken aan de status van een financieel gezond en duurzaam bedrijf. Risicobeheer is dan ook een belangrijk onderdeel van ons beleid en onze strategische ontwikkeling. Met onze benadering en activiteiten op het gebied van risicobeheer proberen wij meer zekerheid te bieden m.b.t. het realiseren van handelsdoelen en naleven van verplichtingen ten opzichte van onze klanten, aandeelhouders, ons personeel en de maatschappij als geheel.

Ons risicoprofiel

Het onderstaande overzicht beschrijft de hoofdrisico's van HZPC Holding, onderverdeeld in vier categorieën (strategisch (markt)risico, operationeel risico, financieel (verslag)risico en compliance-risico) die roet in het eten kunnen gooien bij het behalen van onze financiële en non-financiële strategische doelen. De volgende pagina's geven een gedetailleerder beeld van onze hoofdrisico's, onder vermelding van de te ondernemen acties om deze risico's te beperken en/of gerelateerde mogelijkheden na te streven. Deze lijst moet niet als uitputtend worden beschouwd. Er zijn geen risico's en onzekerheden die in afgelopen boekjaar een belangrijke impact op HZPC hebben gehad.

HZPC Risicotabel

		Impact	Waarschijnlijkheid	Kwetsbaarheid
Strategisch marktrisico	Concurrentie	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Disruptie & R&D-investeringen	●●●●●	●●●●○	●●●●○
	(Lokale) markten	●●●●○	●●●●○	●●●●○
Operationeel risico	IT & veiligheid	●●●●●	●●●●○	●●●●○
	Productie-tot-verkoophouding	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Pootgoedkwaliteit	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Menselijk vermogen	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Rasportfolio	●●●●●	●●●●○	●●●●○
	Interne controle	●●●●○	●●●●○	●●●●○
Financial (reporting) risk	Treasury	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Verslaggeving & bekendmaking	●●●●○	●●●●○	●●●●○
Compliance risk	Naleven wet- en regelgeving	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Overtredingen	●●●●○	●●●●○	●●●●○

Laag ●●●●● Hoog

Concurrentie

Veranderingen van het concurrentielandschap wat betreft nieuwe en/of niet-traditionele concurrentie, fusies en overnames, uitbreidingen van assortiment en een toenemende focus op duurzaamheidsonderwerpen (bijv. voedselverspilling, duurzame landbouw, klimaatverandering, verpakking en data-integriteit) kunnen zonder passende reactie van HZPC leiden tot het verlies van voordeel t.o.v. de concurrentie, afnemende omzet, verdamping van marges en het onvermogen om strategische doelen te behalen.

Hoe beheersen we dit risico?

HZPC heeft een divers team voor Financiën, R&D, Marketing en Verkoop voor structurele monitoring van de concurrentie wat betreft R&D-investeringen (incl. soorten), M&A, strategie en ondernemen, modelveranderingen en marktdynamiek. Het team levert periodieke rapporten over deze onderwerpen aan het uitvoerend comité zodat dit strategische besluiten kan nemen.

Disruptie & R&D-investeringen

Het niet doen van de juiste investeringen in R&D en maken van de juiste keuzes zal een enorme impact hebben op de lange termijn en kan een negatieve uitwerking hebben op onze strategische doelen. Wanneer we niet de juiste soorten kweken op het juiste moment of niet in staat zijn om externe onderbreking in zaadontwikkeling en ontwrichtende zakelijke modellen te voorzien of er adequaat op te reageren, kunnen we mogelijk niet groeien in het gewenste tempo.

Hoe beheersen we dit risico?

We zijn bezig met het definiëren van een innovatie- en R&D-strategie voor een strategische langetermijnhorizon waarin wij de behoefte aan talent, kennis en vaardigheden van (strategische) R&D-investeringen en onze benadering van het aantrekken, behouden en ontwikkelen van dergelijk talent, dergelijke kennis en vaardigheden uiteenzetten. Wij zijn voortdurend op zoek naar nieuwe geavanceerde en toekomstbestendige kweekmethododes en -tools, doen onderzoek naar de potentiële wereldwijde impact van genetische manipulaties van onze soorten en zijn bezig met het ontwikkelen van markt gestuurd kweken. Wij brengen regelmatig verslag uit over de voortgang van deze activiteit.

(Lokale) markten

Hoewel het lastig is om negatieve zaken als politieke onrust, terroristische aanvallen, recessies en pandemieën te voorspellen, kan de impact op de markt enorm zijn. We hebben gezien dat tegenspoed zoals de pandemie, oorlog in Oekraïne en inflatie de algehele conjunctuur aantasten en daarmee ook onze cijfers. Aan de andere kant is de impact van lokale marktonderbreking betrekkelijk goed getackeld omdat we meerdere soorten aan meerdere landen verkopen.

De ontwikkelingen in onder andere Nederland rondom de stikstofproblematiek heeft een gelimiteerd effect op onze telers en op HZPC.

Hoe beheersen we dit risico?

Door een gezond risicobeheersingsproces en manier van risico-identificatie en besluitvorming proberen we dit risico zoveel mogelijk te beperken door het te spreiden middels het hebben van verschillende ondernemingen in verschillende gebieden van de wereld. Ook ontwikkelen we verschillende soorten en werken we samen met verscheidene partners en organisaties. Daarnaast zijn we continu bezig met het vergroten van het bewustzijn zodat iedereen bij HZPC zich bewust is van dergelijke risico's en er zo goed mogelijk mee om kan gaan.

Pootgoedkwaliteit

Vanuit operationeel en reputatieperspectief zal het niet kunnen leveren van hoogwaardige producten ten gevolge van problemen met zaadcomponenten, bestanddelen, productie, logistiek of verpakking op de lange termijn zowel een impact hebben op onze financiële positie als onze reputatie. Klanten verwachten hoogwaardig zaad en wij zeggen altijd toe producten van hoge kwaliteit te leveren.

Hoe beheersen we dit risico?

We beheersen dit risico door een hoogwaardig testproces en de garantie dat kwaliteitsgebreken vroegtijdig worden herkend. Daarnaast blijven wij het test- en kwaliteitsproces verbeteren zodat de klant op de best mogelijke kwaliteit kan blijven rekenen. Ook hebben we protocollen voor kwaliteitscontrole om ervoor te zorgen dat we aan de kwaliteitseisen van een bepaald land voldoen.

Rasportfolio

Het zorgen voor een gezonde portfolio is noodzakelijk voor de onafhankelijkheid van HZPC. Als we niet over de juiste mix van soorten beschikken, zijn we afhankelijk van een klein aantal soorten, wat een hoger risico betekent. De juiste soortenmix zorgt ervoor dat we onze klanten optimaal van dienst kunnen zijn en het risico op verliezen door ziektes kunnen beperken.

Hoe beheersen we dit risico?

Door de jaren heen hebben we geïnvesteerd in het definiëren/onderzoeken van soorten met duurzaam groeipotentieel terwijl we onderzoek deden naar de markt en beschikten over het juiste netwerk om de juiste soorten te identificeren en creëren. De komende jaren zullen we blijven focussen op het hebben van de juiste soortenportfolio voor het beperken van dit risico door middel van investeringen in R&D wat betreft tijd en geld.

Productie–tot–verkoophouding

Terwijl we focussen op het klantsegment en kwekers hun areaal jaren van tevoren plannen, moeten wij rekening houden met het risico van de juiste langetermijnvoorspelling. Als deze voorspelling niet correct wordt gedaan, kan dit een zware impact hebben op onze financiële positie.

Hoe beheersen we dit risico?

Wij optimaliseren continue onze processen en houden in de gaten dat ons personeel goed getraind is en ervoor kan zorgen dat de geprefereerde productie-verkoopratio's worden bereikt. Wij ontwikkelen een instrument om ons bij deze planning te ondersteunen. We hebben de kennis en capaciteiten om de juiste beslissingen te nemen en zijn zodanig gestructureerd dat het vierogenprincipe altijd wordt nageleefd gedurende dit proces. Wij zijn continu bezig met het verbeteren en optimaliseren van ons portfoliobeheer, onze langetermijnvoorspelling, onze inschatting van de voorraden en ons voorraad beheer zodat wij de juiste beslissingen kunnen nemen.

Menselijk vermogen

Vanuit organisatorisch oogpunt heeft het niet op duurzame wijze kunnen groeien impact op onze ambitie om marktleider te worden. Om duurzaam te kunnen groeien als HZPC, moeten we het juiste talent kunnen aantrekken, behouden en ontwikkelen. Daarom moeten we blijven investeren in talent, zowel door nieuw talent aan te trekken als door huidig personeel binnen boord te houden middels het bieden van groeimogelijkheden. Daarnaast moeten we de juiste systemen en processen hanteren om personeel de mogelijkheid te bieden om de organisatie te blijven ontwikkelen.

Hoe beheersen we dit risico?

Dit jaar waren we redelijk succesvol in het aantrekken van talent ondanks de krapte op de arbeidsmarkt. Wij zijn ons ervan bewust dat onze missie en visie aanspreken bij getalenteerde mensen en hebben ons daarom gefocust op onze wervingsactiviteiten en het in kaart brengen van de vaardigheden waar we naar op zoek zijn om verder te kunnen groeien. Om mensen te ondersteunen bij dagelijkse taken en persoonlijke ontwikkeling, zijn we bezig met het verbeteren van onze IT-systemen en -processen.

Treasury

Onze operationele winst is onderworpen aan treasury-risico. Financiële problemen bij klanten en/of in specifieke landen kunnen leiden tot financiële verliezen voor HZPC. We hebben geen grote financieringsproblemen en/of betalingsrisico's waargenomen in het afgelopen jaar. We waren relatief beperkt afhankelijk van buitenlandse valuta en hebben daar dan ook geen grote incidenten mee gehad.

Hoe beheersen we dit risico?

Vanuit financieel perspectief hebben we ons proces voor verkoop en achterstallige bedragen verbeterd om treasury-risico's te beperken. Wij blijven onze klanten structureel controleren zodat we zeker weten dat we op verantwoorde wijze zaken met hen kunnen doen, en besteden speciale aandacht aan kredieten en commissies. Wij werken aan een nauwkeuriger cashflowplanning en beter zicht op de ontwikkeling van onze valutapositie.

Interne controle

Nu wij alsmaar groeien, ontstaat er automatisch druk om volwassener te worden qua interne controle. Omdat een gebrek aan interne controle kan leiden tot onverantwoorde financiële verslaggeving, operationele ineffectiviteit, fraude en/of niet-naleving van wetten en regelgevingen, hebben we aandacht besteed aan het

verder implementeren van interne controle en risicobeheer binnen de organisatie, en zullen daar de komende jaren mee verdergaan.

Hoe beheersen we dit risico?

Door het jaar heen hebben we stappen ondernomen voor het verder implementeren van risicobeheer en interne controle. We ondernemen actie om een volwassener (risico-)organisatie te worden, door rollen en verantwoordelijkheden binnen de organisatie duidelijk te maken, processen te standaardiseren en te optimaliseren en onze processen en procedures te documenteren, zodat we op een gestructureerde en gecontroleerde manier werken binnen het bedrijf. Op dezelfde wijze optimaliseren we ons beleid, standaarden en richtlijnen waar dat nodig is. Dit wordt in de toekomst ondersteund door een robuuster systeem.

IT & beveiligheid

Onze zakelijke activiteiten zijn afhankelijk van ononderbroken werking van IT-systemen. Onderbrekingen en gegevensinbreuken kunnen leiden tot een niet goed functionerend IT-systeem, systeemfalen of een inbreuk op gevoelige bedrijfsinformatie. De doorgaande digitalisering en bedrijfsgroei hebben ons afhankelijker gemaakt van onze IT-systemen.

Hoe beheersen we dit risico?

Wij hebben processen, beleid en procedures voor het beperken van IT- en beveiligingsrisico's. Deze procedures omvatten een reeks preventie- en detectiemaatregelen, waaronder maar niet beperkt tot training, controle-optimalisering en monitoring. Om onze systemen nog verder te ontwikkelen, optimaliseren we tevens ons IT Control Framework. Daarnaast wordt ons nieuwe ERP- en financiële systeem zodanig ontworpen dat algemene IT-controle plaatsvindt en veiligheidsrisico's worden beperkt. Ondertussen doen we regelmatig een Penetratie Test.

Verslaglegging & bekendmaking

Om de beste besluiten te kunnen nemen en te voldoen aan wettelijke/statutaire vereisten, moeten we de nodige (financiële en niet-financiële) rapporten en analyses kunnen opstellen. Hoewel we hebben gemerkt dat ons systeem niet altijd de juiste rapportage (het juiste rapportageniveau) biedt, zijn we er toch in geslaagd om de noodzakelijke rapporten en verslagen te leveren. Wij zijn ons ervan bewust dat we in een proces zitten van het implementeren van een nieuw ERP-systeem, waarbij we aandacht besteden aan gebruiksvriendelijkheid en de mogelijkheid om de juiste gegevens te filteren voor rapportage- en verslagdoeleinden.

Hoe beheersen we dit risico?

Door het jaar heen hebben we aandacht besteed aan de gebruiksvriendelijkheid en de mogelijkheid om de juiste data te filteren voor rapportage- en verslagdoeleinden in het ontwerp van het nieuwe ERP-systeem. Op diezelfde wijze zorgen we ervoor dat (functionele) risico- en controlevereisten in het ERP-systeem worden geïmplementeerd om de kwaliteit en beschikbaarheid van gegevens te optimaliseren. Om onze rapportage- en verslaggevingsprocessen verder te optimaliseren, hebben we een routekaart ontworpen waarin staat dat we gaan kijken naar en schrijven aan een nieuw rapportage- en verslag gerelateerd beleid en nieuwe procedures op basis van bedrijfswaarde en behoeften.

Naleven wet- en regelgeving

HZPC Holding en dochterbedrijven kunnen aansprakelijk worden gehouden wegens niet-naleving van wetten en regelgevingen. Door onze groei en aanwezigheid in meerdere (hoogrisico)landen in combinatie met veranderende wetten en regelgevingen zijn wij ons bewust van het risico van niet-naleving als we niet volwassener worden in

juridisch beheer en contractbeheer.

Hoe beheersen we dit risico?

De afgelopen jaren hebben we dit risico goed beheerst en we zullen daar de komende jaren mee verdergaan. We hebben gewerkt aan het verbeteren van het naleven van processen en procedures. We passen beleid en procedures aan waar nodig en werken aan verdere verbetering van deze processen en controles. De directe verkoop aan landen met ultrahoog risico is stopgezet. We verwezen verder naar de toelichting in de geconsolideerde jaarrekening bij de netto-omzet.

Overtredingen

Gezien de competitieve markt lopen we mogelijk het risico dat we onze intellectuele eigendomsrechten niet kunnen beschermen door het feit dat concurrenten onze rechten misbruiken of in wezen afgeleide soorten verkrijgen. Om te zorgen voor bescherming van onze intellectuele eigendomsrechten, werken we aan bescherming van onze rassen in de verschillende landen waarin wij actief zijn.

Hoe beheersen we dit risico?

Wij beheersen dit risico door de markt continu te monitoren. In Europa zijn wij aandeelhouder van Breeders Trust, dat deze functie uitoefent in Europa. In andere wereldregio's kopen we soms zelfs monsters op de markt om te kijken of onze soorten niet illegaal worden geproduceerd.

Resultaten, investeringen, financiering

Investeringen

Ook dit jaar hebben we ondanks de oorlog en andere onzekere omstandigheden geïnvesteerd in onze onderneming en dat blijven we doen. Het tweede gedeelte van de investering in de R&D faciliteit vorig jaar, is dit jaar in gebruik genomen. Het vervolg staat op de planning voor komend boekjaar. Dit jaar is het nieuwe kantoor in Frankrijk opgeleverd. Het geïnvesteerd kapitaal (totale vaste activa) per einde boekjaar 2021/2022 bedraagt EUR 30,4 miljoen en is hiermee EUR 2 miljoen lager dan vorig jaar. Voor komend jaar verwachten we een hoger bedrag aan investeringen. Een belangrijk onderdeel hiervan is het Aurora project. Hierbij trachten we de processen te verbeteren en het oude ERP-systeem te vervangen. Dit naast de reguliere vervanginginvesteringen in de operatie en R&D.

Liquiditeiten

De liquiditeitspositie is verbeterd ten opzichte van vorig jaar. De current ratio is licht gestegen naar 1,32. De quick ratio (current ratio exclusief voorraad) is ook licht gestegen naar 1,27. Dit wordt veroorzaakt door licht lagere investeringen, maar voornamelijk door een sterk gestegen resultaat.

Resultaten

In het afgelopen jaar is netto omzet geboekt van EUR 350 miljoen. Net zoals vorig jaar bestaat meer dan 85% van de omzet uit de handel van pootaardappelen. De omzet is hoger doordat HZPC hogere prijzen heeft gerealiseerd. De licentieinkomsten zijn nagenoeg gelijk gebleven. Daarnaast is er meer omzet gemaakt in consumptieaardappelen. De brutomarge, som der bedrijfsopbrengsten minus de som van kosten van grond- en hulpstoffen en diensten van derden, vrachten en laadkosten en emballage, van de organisatie is gestegen naar

EUR 64,0 miljoen. Dit is naast dat HZPC hogere prijzen gerealiseerd heeft, ook gerealiseerd door goed op de kosten te letten. De nettowinst voor aftrek van de kosten van het Connecting Growers programma is daardoor gestegen tot EUR 7 miljoen. De nettowinst is sterk gestegen in vergelijking met vorig jaar.

Financiering

In de financieringsstructuur heeft zich dit jaar geen grote verandering voorgedaan. Door de verbeterde kaspositie zijn we in staat in de toekomst onze faciliteit te verlagen. De solvabiliteit is gedaald van 41,6% in 2020/2021 naar 40,4% in 2021/2022.

Afgelopen boekjaar is de omzet en de marge hersteld na de coronacrisis. De oorlog in Oekraïne heeft het einde van het seizoen versneld en heeft een impact gehad op onze afnemers en hiermee op onze omzet en marge. Eén van de grootste klanten in het Midden-Oosten was na minder besteld te hebben in 2020 weer op het niveau van voor de coronacrisis. De kosten zijn lager uitgekomen doordat we verschillende commerciële activiteiten hebben uitgesteld of vertraagd. Wat de debiteurenpositie betreft is de situatie terug naar het niveau voor de pandemie.

De coronacrisis lijkt naar de achtergrond gedrukt, maar kan in het najaar weer terug komen. Dit keer zal het ons minder verrassen en zijn we er beter op voorbereid. Mogelijk zijn we hier dit keer wel beter op voorbereid. De economische gevolgen van de oorlog en de daaraan gerelateerde energie crisis en oplopende inflatie zijn ook nog niet geheel te overzien.

Het management beoordeelt continu de beschikbare informatie en de risico's, om passende maatregelen te nemen. De beschikbare financiering was en is voldoende om toekomstige reguliere fluctuaties en verstoringen op te vangen. Het management monitort continu de ontwikkeling van de omzet en de kosten om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de liquiditeiten. Daarnaast worden er analyses uitgevoerd om op tijd aanvullende maatregelen te kunnen nemen. Op basis van de door het management uitgevoerde analyses en de huidige resultaten en financieringspositie van de onderneming is de jaarrekening opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Op basis van geactualiseerde prognose in september 2022 verwachten we, in ieder geval tot en met oktober 2023, in compliance te zijn met de convenanten van de bank.

Personeelsaangelegenheden

Het personeel van HZPC speelt een belangrijke rol in het realiseren van onze resultaten. Door adequaat personeelsbeleid en marktconform beloningsbeleid zijn we in staat om het personeel vast te houden. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van alle beschikbare instrumenten.

Certificaten van aandelen

HZPC Holding heeft 783.725 aandelen uitgegeven van nominaal EUR 20. Vereniging HZPC bezit 100% van de aandelen en heeft alle aandelen gecertificeerd. De certificaathouders vormen een besloten groep en zij moeten aan specifieke kwalificaties voldoen. Alle certificaathouders hebben een zakelijke overeenkomst met HZPC Holding of hebben deze in het verleden gehad.

Connecting Growers

Twintig jaar geleden waren bijna alle certificaten in handen van actieve telers. Nu is dit ongeveer de helft. Dit komt doordat veel telers die niet meer actief telen en wel certificaten bezitten, deze certificaten in het verleden beperkt hebben aangeboden. Door actieve telers worden deze certificaten weinig aangekocht.

De directie heeft in samenspraak met RvC, het bestuur van de vereniging HZPC en met toestemming van certificaathouders besloten om een manier te vinden dat meer certificaten van aandelen in handen mogen komen van actieve telers. Hiervoor heeft de RvC en het bestuur het voorstel van de directie om het Connecting Growers programma op te zetten goedgekeurd. Hierdoor is dit jaar voor EUR 1,5 miljoen aan certificaten van aandelen gekocht. Deze certificaten van aandelen zijn gegeven om niet aan de telers die een pootgoed contract had in de EU met een HZPC groep entiteit.

Lees meer hierover op: www.hzpc.nl/cg.

Beurshandelsdag

Tweemaal per boekjaar, in november en in mei, wordt door Vereniging HZPC een beurshandelsdag georganiseerd. Gedurende die dagen zal HZPC naast de certificatenregeling voor het personeel dus ook de certificaten voor het Connecting Growers programma inkopen.

De Vereniging HZPC was de beurshouder en Captin is beursuitvoerder voor de beurshandelsdag in november 2021. Gedurende de ALV in november 2021 was besloten de beurs om te vormen. Hierbij is de beurshouder niet langer de Vereniging HZPC maar Captin. Captin is een door de AFM gereuleerde beurspartij die de handel via zijn platform afhandelt. Captin verzorgt ook de administratie van de certificaten en ook het lidmaatschap van de Vereniging HZPC. Hierdoor wordt voldaan aan de regelgeving in de EU. Hiermee is de beurs transparanter geworden en zijn de rechten van de certificaathouder in lijn met regelgeving zoals op de reguliere beurs.

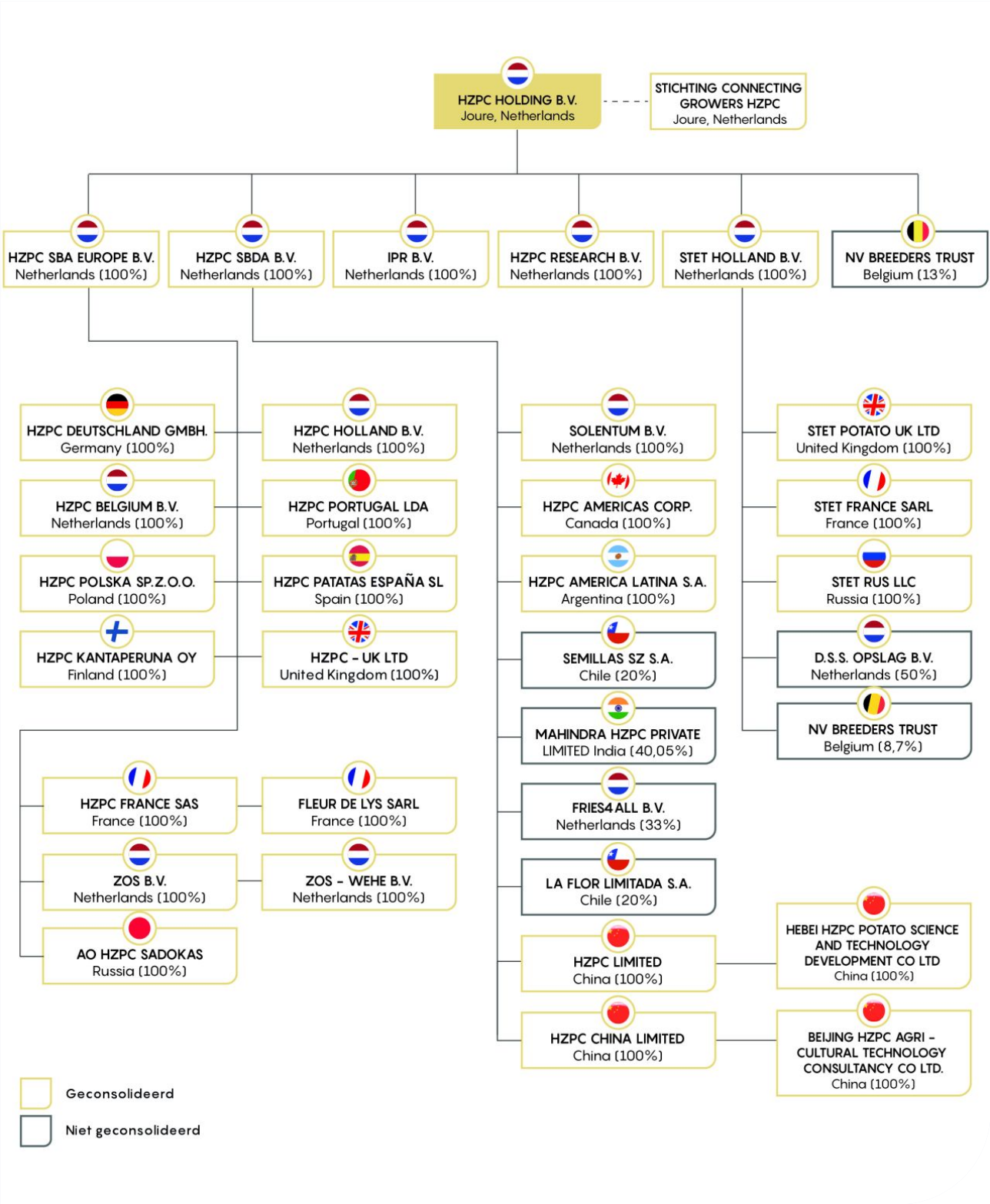
De certificaathouders worden over de onderneming HZPC geïnformeerd door middel van mediaberichten, het jaarverslag en via de website van HZPC. Daarnaast ontvangen de Nederlandse certificaathouders het relatiemagazine 'Ruggespraak'.

Beurshandeldag tabel

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Winst per aandeel (x EUR 1)*	€ 6,00	€ 11,93	€ 1,49	€ 1,74	€ 9,00
Dividend per aandeel (x EUR 1)	€ 4,00	€ 7,75	€ 1,00	€ 1,00	€ 6,00
Dividend als % van de winst	67%	65%	67%	57%	67%
koers per 30 juni (x EUR 1)	€ 200,00	€ 162,00	€ 131,25	€ 106,35	€ 76,60
Dividend als % van de koers	2,00%	4,78%	0,76%	0,94%	7,83%
Aandelenrendement (x EUR 1)	€ 38,35	€ (30,25)	€ (29,75)	€ (23,90)	€ (23,75)
Aandelenrendement % van de koers (per 30 juni van het vorig jaar)	23,15%	-15,13%	-18,36%	-18,21%	-22,33%

*exclusief kosten Connecting Grower

Groepsstructuur

**07 VERSLAG VAN RAAD VAN
COMMISSARISSEN**

Verslag van Raad van Commissarissen

Michael Kester nam op 1 oktober 2021 de voorzittershamer over van Meerten Ubbens, die na de maximale termijn van 12 jaar afscheid nam van de Raad van Commissarissen van HZPC. Michael maakt al zeven jaar onderdeel uit van de RvC en is inmiddels gepensioneerd na een internationale carrière bij Syngenta. Met Michael maken we de balans op van boekjaar 2021-2022 én zijn eerste jaar als voorzitter van de RvC.

Een goed resultaat in ongewisse tijden

“De afgelopen jaren hebben ons geleerd, dat we slechts ten dele kunnen voorspellen wat er op ons afkomt. Na twee jaar coronacrisis, kregen we gedurende het seizoen te maken met het conflict tussen Rusland en Oekraïne. Dit leidde direct tot veel onzekerheden en moeilijke beslissingen. In goed overleg met Bestuur en RvC heeft de directie hier actief op geanticipeerd en mede daardoor werd het seizoen 2021/2022 met een zeer goed resultaat afgesloten.

Namens de RvC wil ik het Bestuur, de directie en natuurlijk de medewerkers van HZPC hartelijk danken voor hun inzet, flexibiliteit en het behaalde resultaat.”

Verantwoordelijkheid om honger te voorkomen

“Het conflict tussen Rusland en Oekraïne bracht direct de vraag met zich mee of je aan landen als Rusland blijft leveren. Deze discussie is natuurlijk ook binnen de RvC gevoerd. HZPC heeft altijd een hele heldere visie gehad: mensen die in conflictgebieden wonen, hebben de problemen niet veroorzaakt. Er ligt voor HZPC een verantwoordelijkheid om te voorkomen dat er honger ontstaat en, waar mogelijk, te blijven leveren aan landen die met elkaar in conflict zijn. Als RvC ondersteunen we dit beleid, maar blijven dit wel kritisch volgen. Helaas zijn er landen in conflictgebieden waar het banksysteem niet goed functioneert. Hierdoor kan HZPC zich niet houden aan algemeen geldende afspraken over internationale handel en betalingsverkeer. Het is de taak van de RvC erop toe te zien dat HZPC zich aan deze regels houdt.”

Aurora bepaalt succes HZPC

“In 2021-2022 stond bij elke vergadering de ontwikkelingen rondom het Business Transformatie Programma Aurora als eerste op de agenda. Dit geeft duidelijk aan hoeveel belang de directie en de RvC hechten aan een goede implementatie van Aurora omdat dit zeer belangrijk is voor het succes van HZPC in de toekomst. Deze transformatie is een complex geheel waarin een nieuw ICT een omslag in de manier van werken en samenwerken binnen HZPC mogelijk maakt. De ontwikkeling en implementatie van Aurora vraagt veel tijd en aandacht, waarbij het belangrijk is dat iedereen in de organisatie meegenomen wordt, inclusief de wensen en eisen om efficiënt met Aurora te kunnen werken. Als RvC hebben we een externe adviseur in de arm genomen die met expertise meekijkt en helpt de aandachtspunten te formuleren die we vervolgens met de directie bespreken.”

Grotere volwassenheid

“Het nieuwe beurshandelsplatform voor de certificaten van HZPC is in de eerste plaats een onderwerp voor het bestuur van de vereniging van aandeelhouders. Als RvC hebben we daarin wel een toezichthoudende rol en hebben we meegedacht over risico's, kansen, kosten en baten. Het nieuwe handelsplatform is een mooie stap

naar een grotere volwassenheid van HZPC en als RvC vinden wij dit een goede ontwikkeling.”

Hoe kan HZPC succesvol blijven in de toekomst?

“Om deze vraag te beantwoorden is HZPC begonnen met een gedegen proces om de strategie voor de komende vijftien jaar te ontwikkelen. Daarin worden antwoorden gezocht voor fundamentele vragen zoals: waar gaat de reis heen? Wat gebeurt er in de wereld? Voor welke accenten in de strategie kiezen we? En wat is reëel? Dat zijn interessante gesprekken. RvC, bestuur van de vereniging en de directie hebben hier in een gezamenlijke, informele sessie aan bijgedragen. Het belang van een solide strategie is immers groot. Het zal HZPC helpen om focus te houden op die punten waar het bedrijf het verschil maakt, óók in slechtere tijden.”

Vooraan in baanbrekende technologie

“De afgelopen jaren is er fors geïnvesteerd in Research & Development. Dat volgen we kritisch als RvC. Inmiddels zit HZPC met het onderzoek naar diploïde aardappelen vooraan in een baanbrekende technologie waar de wereld op wacht. HZPC heeft hele grote stappen gemaakt. We zijn er nog niet, maar er is een grote kans dat over vijf jaar de eerste diploïde rassen worden geïntroduceerd. Pootgoed zal blijven, maar met deze technologie komen markten binnen handbereik waar het heel lastig is om pootgoed naartoe te brengen. Het stelt HZPC in staat om veel sneller resistenties in te brengen en daarmee de inzet van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. En daarmee doe je echt iets voor de wereld en draag je bij aan het oplossen van het voedselprobleem wereldwijd. Dat is fantastisch.”

Hoe de Raad van Commissarissen en de directie van HZPC samenwerken

“De RvC is een gesprekspartner voor de directie van HZPC. We denken mee over strategie, keuzes en dilemma's zonder op de stoel van de directie te gaan zitten. Zo samenwerken gaat veel verder dan de wettelijke verplichting om een RvC in te stellen. De vergaderingen zijn altijd constructief en buitengewoon goed voorbereid. Natuurlijk hebben we soms forse discussies, maar in de laatste zeven jaar heb ik nog nooit meegemaakt dat we er gezamenlijk niet uit kwamen. Er staat een gedegen team van commissarissen en we hebben de luxe van een zeer ervaren directieteam. Dat brengt stabiliteit. HZPC is inmiddels in vele landen actief en dat stelt hogere eisen aan het financiële toezicht. Om die reden is er een Audit Committee ingesteld. Deze bestaat uit Cor Biemond en Irina Frolova (vz.) en hield zich in 2021-2022 bezig met onderwerpen zoals de bankfinanciering, het controleplan van de nieuwe externe accountant en de jaarrekening.”

Wat doet de Raad van Commissarissen?

De RvC van HZPC houdt toezicht op het beleid van de directie en de bedrijfsstrategie. De directie deelt met de RvC alle belangrijke zaken zoals strategie, budgetten, investeringen en commercieel beleid. De rol van de RvC is om na toetsing goedkeuring te verlenen, waarbij het voortbestaan van het bedrijf en de belangen van alle stakeholders zorgvuldig worden meegewogen. De RvC stelt als werkgever ook de beloning van de directie vast. De RvC opereert volledig onafhankelijk van de directie. De vereniging HZPC benoemt als aandeelhouder de leden van de RvC.

In 2021 - 2022 vond er gespreid over het boekjaar zeven keer een vergadering plaats tussen de RvC en de directie van HZPC. De voorzitter van de RvC bereidt samen met CEO Gerard Backx de gezamenlijke vergaderingen voor. De auditcommissie kwam 5 keer bij elkaar, altijd voorafgaand aan de vergaderingen tussen RvC en de directie. Daarnaast heeft de RvC dit boekjaar twee keer een vergadering van aandeelhouders gehouden met het bestuur van de vereniging HZPC.

V.L.N.R: Jean-Pierre Bienfait, Martine Hommes-Gesink, Michael Kester, Irina Frolova, Cor Biemond

08 JAARREKENING HZPC HOLDING

Geconsolideerde balans

Geconsolideerde balans per 30 juni (na verwerking voorstel resultaatbestemming)

Activa

(in EUR x 1.000)

	Toelichting	30-jun-22	30-jun-21
VASTE ACTIVA			
Immateriële vaste activa	1		
Kosten van ontwikkeling	589	1.231	
Concessies, vergunningen en intellectuele eigendom	545	1.090	
		1.134	2.321
Materiële vaste activa	2		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	19.005	18.619	
Machines en installaties	4.820	6.573	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	730	710	
Activa in uitvoering	642	63	
		25.197	25.965
Financiële vaste activa	3		
Deelnemingen	1.435	1.440	
Vorderingen op Vereniging HZPC	0	16	
Overige effecten	24	25	
Latente belastingvordering	2.296	3.311	
Overige vorderingen	289	337	
		4.044	5.129
TOTAAL VASTE ACTIVA		30.375	33.415
VLOTTENDE ACTIVA			
Vorraden	4	3.397	2.178
Vorderingen			
Handelsdebiteuren	5 45.133	47.858	
Vorderingen op deelnemingen	6 425	441	
Belastingen, premies en sociale verzekeringen	7 10.874	10.998	
Overige vorderingen en overlopende activa	8 12.775	12.856	
		69.207	72.153
Liquide middelen	9	31.818	18.251

	Toelichting	30-jun-22	30-jun-21
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		104.422	92.582
ACTIVA		134.797	125.997

Passiva

(in EUR x 1.000)

	Toelichting	30-jun-22	30-jun-21
GROEPSVERMOGEN	10		
Eigen vermogen		54.471	52.478
Vorzieningen	11		
Pensioenen		213	184
Overige voorzieningen		422	444
		635	628
Kortlopende schulden			
Schulden aan kredietinstellingen	12	43.678	36.268
Schulden aan leveranciers		17.382	16.460
Schulden aan Vereniging HZPC		306	0
Belastingen, premies en sociale verzekeringen	13	1.415	1.643
Te betalen dividend		4.702	784
Overige schulden en overlopende passiva	14	12.208	17.736
		79.691	72.891
PASSIVA		134.797	125.997

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

	Toelichting	2021/2022	2020/2021
Netto-omzet	15	350.309	312.781
Overige bedrijfsopbrengsten	16	1.863	1.840
Som der bedrijfsopbrengsten		352.172	314.621
Kosten van grond- en hulpstoffen en diensten van derden	244.758	226.936	
Vrachten en laadkosten	31.862	21.501	
Emballage	11.614	8.967	
Lonen en salarissen	17 22.739	22.602	
Sociale lasten en pensioenlasten	17 6.596	6.982	
Afschrijving op immateriële vaste activa	1.111	1.070	
Afschrijving op materiële vaste activa	2.625	2.734	
Bijzondere waardevermindering van vlottende activa	0	2.292	
Overige bedrijfskosten	18 22.849	20.682	
Som der bedrijfskosten		344.154	313.766
Bedrijfsresultaat		8.018	855
Rente baten en soortgelijke opbrengsten	19 1.661	190	
Rentelasten en soortgelijke kosten	20 -2.256	-1.104	
		-595	-914
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		7.423	-59
Vennootschapsbelasting	21 -1.853	-166	
Resultaat deelnemingen	-20	240	
		-1.873	74
Resultaat na belastingen		5.550	15
Totaal van de rechtstreekse mutatie in het eigen vermogen van de rechtspersoon			
mutatie reserve omrekeningsverschillen groepsmaatschappijen		1.190	-111
Totaal resultaat van de rechtspersoon		6.740	-96

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar 2021/2022

(in EUR x 1.000)

	toelichting	2021/2022	2020/2021
Bedrijfsresultaat		8.018	485
Aanpassingen voor:			
Boekresultaat materiële vaste activa		-218	0
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	1,2	3.736	3.804
Mutatie voorzieningen	11	-7	32
Mutatie in werkkapitaal		-4.358	-10.640
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		7.171	-6.319
Ontvangen interest	19	1.661	253
Ontvangen dividend		63	76
Ontvangen winstbelasting	21	2.275	46
Betaalde interest	20	-1.932	889
Betaalde winstbelasting	21	-2.535	-2.537
Kasstroom uit operationele activiteiten		6.703	-7.592
Investeringsactiviteiten			
Immateriële vaste activa	1,2	-14	-754
Financiële vaste activa	3	-236	53
Investerings in bestaande deelnemingen	3	0	-140
Desinvesteringen financiële vaste activa		34	0
Materiële vaste activa	2	-3.316	-6.126
Desinvesteringen materiële vaste activa	2	1.780	746
Kasstroom uit investeringen		-1.752	-6.221
Financieringsactiviteiten			
Toename bankkrediet		7.410	0
Betaald dividend		-784	-783
Ingekochte certificaten		-46	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		6.580	-783
Nettokasstroom		11.531	-14.596
Valuta- en omrekeningsverschillen		2.036	-370
Mutatie geldmiddelen		13.567	-14.966
Saldo liquide middelen begin boekjaar	9	18.251	33.217
Mutatie liquide middelen	9	13.567	-14.966
Saldo liquide middelen einde boekjaar	9	31.818	18.251

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2021/2022

Algemeen

De onderneming, gevestigd te Joure, op de Edisonweg 5 met KvK nummer 807807928, is een besloten vennootschap, waarvan de aandelen voor 100% in het bezit zijn van de Vereniging HZPC.

De voornaamste activiteiten van de groep concentreren zich rond het product de aardappel en omvatten:

- onderzoek;
- het veredelen en kweken van rassen;
- het (doen) telen, verhandelen en distribueren van poot- en consumptieaardappelen;
- het verrichten van alle overige handelingen op commercieel, industrieel en financieel gebied;
- het ontwikkelen van concepten.

De aangesloten telers verbinden zich aan de onderneming door de door hun geteelde aardappelen te leveren aan de onderneming en ontvangen hierover een uitbetaling. De onderneming verbindt zich de door de teler geleverde oogstopbrengst te verkopen en ontvangt hier een vergoeding voor. Er wordt door de meeste telers in poolverband geteeld. Daarnaast worden er afzonderlijke afspraken met telers gemaakt.

Algemene grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een jaar wat loopt vanaf 1 juli tot en met 30 juni van het volgende jaar.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in Nederland. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Toepassing van Artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de enkelvoudige winst-en-verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat na belastingen van vennootschappen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

Continuïteit

Afgelopen boekjaar is de omzet en de marge hersteld na de COVID-19 pandemie. De oorlog in Oekraïne heeft het einde van het seizoen versneld en heeft een impact gehad op onze afnemers en hiermee op onze omzet en marge. Eén van de grootste klanten in het Midden-Oosten was na minder besteld te hebben in 2020 weer op niveau van voor de COVID-19 pandemie. De kosten zijn lager uitgekomen doordat we verschillende commerciële activiteiten hebben uitgesteld of vertraagd. Wat de debiteurenpositie betreft is de situatie terug naar het niveau voor COVID-19.

COVID-19 lijkt naar de achtergrond gedrukt, maar kan in het najaar weer terug komen. Dit keer zal het ons minder verrassen en zijn we er beter op voorbereid. De economische gevolgen van de oorlog en de daaraan gerelateerde energiecrisis en oplopende inflatie zijn ook nog niet geheel te overzien.

Het management beoordeelt continu de beschikbare informatie en de risico's, om passende maatregelen te nemen. De financiering die we beschikbaar hebben is voldoende om toekomstige reguliere fluctuaties en verstoringen op te vangen. Het management monitort continu de ontwikkeling van de omzet en de kosten om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de liquiditeiten. Daarnaast worden er analyses uitgevoerd om op tijd aanvullende maatregelen te kunnen nemen. Op basis van de door het management uitgevoerde analyses en de huidige resultaten en financieringspositie van de onderneming is de jaarrekening opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Op basis van geactualiseerde prognose in september 2022 verwachten we, in ieder geval tot en met oktober 2023, compliant te zijn met de convenanten van de bank.

Algemene waardering

De cijfers over 2020/2021 zijn geherrubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2021/2022 mogelijk te maken, deze herrubriceringen hebben geen impact op het vermogen en resultaat van het boekjaar. Het betreft de volgende herrubricering:

- herrubricering van vorderingen op telers van overige vorderingen naar debiteuren (EUR 1.465.000)
- herrubricering van de koersverschillen van netto-omzet naar rentelasten (EUR 370.000)
- herrubricering van doorbelaste pallets van netto-omzet naar emballage (EUR 262.000)

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de pootaardappelen en consumptieaardappelen zijn overgedragen aan de koper.

Licenties worden als opbrengsten verantwoord wanneer derden van het recht om activa van de onderneming te gebruiken gebruik hebben gemaakt.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie is in euro's afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal, tenzij anders aangegeven.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De waarderingsgrondslag bij de post debiteuren is naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen, met betrekking tot het kredietrisico welke afhankelijk is van de afnemer, geografische regio en economische omstandigheden.

Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar groepsmaatschappijen. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen waarin overheersende zeggenschap wordt uitgeoefend. Hierbij worden mede in aanmerking genomen de financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten indien deze economische betekenis hebben.

Voor een overzicht van de geconsolideerde groepsmaatschappijen wordt verwezen naar de Tabel deelnemingen (pag. 71 en 72).

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed. Joint ventures worden niet meegeconsolideerd maar gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde.

Toelichting op de consolidatiemethode

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte resultaten. Indien transacties met een niet-geconsolideerde deelneming, die niet kwalificeert als groepsmaatschappij en wordt gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode, plaatsvinden wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht naar rato van het relatieve belang dat derden hebben verwerkt (proportionele resultaatsbepaling). Een verlies dat voortvloeit uit de overdracht van vlottende activa of een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt volledig verwerkt.

De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht. Indien de aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen het minderheidsbelang in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappij overtreffen, dan wordt het verschil, alsmede eventuele verdere verliezen, volledig ten laste van de meerderheidsaandeelhouder gebracht. Het aandeel van derden in het resultaat wordt afzonderlijk als laatste post in de geconsolideerde winst- en verliesrekening in aftrek op het groepsresultaat gebracht.

Deelnemingen (direct en indirect) per 30 juni 2022

HZPC Holding B.V. te Joure, is de moedermaatschappij van een groep met de volgende deelnemingen:

HZPC SBA Europe B.V. met haar deelnemingen:	
Geconsolideerd:	Belang:
HZPC SBA Europe B.V. te Joure, Nederland	100%
HZPC Holland B.V., te Joure, Nederland	100%
HZPC Belgium B.V., te Emmeloord, Nederland	100%
ZOS B.V. te Leeuwarden, Nederland met haar deelneming:	100%
ZOS WEHE B.V., te Wehe-den Hoorn, Nederland	100%
HZPC France SAS, te La Chapelle d'Armentieres, Frankrijk	100%
met haar deelneming:	
Fleur de Lys - SARL, te La Chapelle d'Armentieres, Frankrijk	100%
Patatas HZPC España S.L., te Torrent, Spanje	100%
HZPC Portugal Lda, te Mira, Portugal	100%
HZPC UK Ltd., te Crowle Scunthorpe, Verenigd Koninkrijk	100%
HZPC Deutschland GmbH, te Eydelstedt, Duitsland	100%
HZPC Polska Sp. z o.o., te Poznan, Polen	100%
HZPC Kantaperuna Oy, te Tyrnävä, Finland	100%
AO HZPC Sadokas, te Sint Petersburg, Rusland	100%

HZPC SBDA B.V. met haar deelnemingen:	
<i>Geconsolideerd:</i>	Belang:
HZPC SBDA B.V. te Joure, Nederland	100%
HZPC Americas Corp., te Charlottetown, Canada	100%
HZPC América Latina S.A., te Buenos Aires, Argentinië	100%
HZPC China Ltd, te Hongkong, China	100%
met haar deelneming:	
Beijing HZPC Agricultural consultancy Co. Ltd, te Beijing, China	100%
HZPC Ltd, te Hongkong, China	100%
met haar deelneming:	
Hebei HZPC Potato Science and Technology Development Co., Ltd., te Langfang, China	100%
Solentum B.V., te Joure, Nederland	100%
<i>Niet-geconsolideerd:</i>	
Semillas SZ S.A., te Santiago, Chili	20%
La Flor Limitada S.A., te Santiago, Chili	20%
Mahindra HZPC Ltd., te Chandigarh, India	40,05%
Fries4all B.V., te Joure, Nederland	33%
IPR B.V., te Joure, Nederland (geconsolideerd)	100%
HZPC Research B.V., te Metslawier, Nederland (geconsolideerd)	100%
STET Holland B.V. met haar deelnemingen:	
<i>Geconsolideerd:</i>	
STET Holland B.V., te Emmeloord, Nederland	100%
STET Potato UK Ltd, te Lincoln, Verenigd Koninkrijk	100%
STET France SARL, te Bapaume, Frankrijk	100%
STET Rus LLC, te Moskou, Rusland	100%
<i>Niet-geconsolideerd:</i>	
D.S.S. Opslag B.V., te Dronten, Nederland	50%
N.V. Breeders Trust, te Brussel, België (niet geconsolideerd)	21,7%

Stichting Connecting Growers HZPC behoort tot de groep en is 100% opgenomen in de geconsolideerde cijfers. De kapitaalbelangen zijn ongewijzigd ten opzichte van vorig boekjaar met uitzondering van het belang in N.V. Breeders Trust. Het belang in N.V. Breeders Trust was vorig boekjaar 22,7%.

Transacties in vreemde valuta's

Transacties luidend in vreemde valuta's worden in de betreffende functionele valuta van de groepsmaatschappijen omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedatum. In vreemde valuta's luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers.

De bij omrekening en afwikkeling optredende valutakoersverschillen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen in de periode dat zij zich voordoen, met uitzondering van de valutaverschillen op monetaire posten die deel uitmaken van de netto investering in een bedrijfsuitoefening in het buitenland. Niet monetaire activa en passiva in vreemde valuta's die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden naar euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen op de transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Bedrijfsuitoefening in het buitenland

De activa en verplichtingen van bedrijfsuitoefening in het buitenland, met inbegrip van goodwill en bij consolidatie ontstane reële waardecorrecties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende koers per balansdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse activiteiten worden in euro's omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers gedurende het boekjaar.

Valutaomrekeningsverschillen worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen. Bij afstoting van de bedrijfsuitoefening in het buitenland wordt het desbetreffende cumulatieve bedrag van de omrekeningsverschillen, dat is opgenomen in het eigen vermogen, in de winst- en verliesrekening verantwoord als onderdeel van het resultaat op verkoop.

Ontwikkeling belangrijkste valuta's

De ontwikkeling van de belangrijkste valuta's is als volgt:

EUR 1 t.ov. vreemde valuta	Koers 30-06-2022	Gem. koers	Koers 30-06-2021
Canadese Dollar	1,349	1,427	1,471
Britse Pond	0,862	0,847	0,859
Poolse Zloty	4,699	4,614	4,502
Amerikaanse Dollar	1,048	1,128	1,193
Russische Roebel	57,495	85,557	86,164

Financiële instrumenten

Financiële activa en financiële passiva worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financieel passief of als eigen vermogen.

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten zoals vorderingen, effecten en schulden, als financiële derivaten verstaan.

In financiële en niet-financiële contracten kunnen afspraken zijn gemaakt die voldoen aan de definitie van derivaten. Een dergelijke afspraak wordt afgescheiden van het basiscontract en als derivaat verwerkt als zijn economische kenmerken en risico's niet nauw verbonden zijn met die van het basiscontract, een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden zou voldoen aan de definitie van een derivaat, en het samengestelde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening.

In contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Van het basiscontract gescheiden derivaten worden, in overeenstemming met de waarderinggrondslag voor derivaten waarop geen kostprijs hedge accounting wordt toegepast, gewaardeerd tegen kostprijs of lagere reële waarde.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Handelsportefeuille

Indien de onderneming financiële instrumenten heeft verworven of is aangegaan met het doel het instrument op korte termijn te verkopen, maken deze deel uit van de handelsportefeuille en worden deze na eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardewijzigingen in de winst- en verliesrekening.

Verstrekte leningen en overige vorderingen

Verstrekte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode.

De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Hedge accounting bij waardering van afgeleide instrumenten op kostprijs

Indien kostprijs hedge accounting wordt toegepast vindt, zolang het afgeleide instrument betrekking heeft op afdekking van het specifieke risico van een toekomstige transactie die naar verwachting zal plaatsvinden, geen herwaardering van dit instrument plaats. Zodra de verwachte toekomstige transactie leidt tot verantwoording in de winst- en verliesrekening, wordt het met het afgeleide instrument samenhangende resultaat in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Indien de afgedekte positie van een verwachte toekomstige transactie leidt tot de opname in de balans van een niet-financieel actief of een niet-financieel passief, wordt de kostprijs van dit actief aangepast met de afdekkingsresultaten die nog niet in de winst- en verliesrekening zijn verwerkt.

Voor valutatermijncontracten afgesloten ter afdekking van monetaire activa en passiva in vreemde valuta's wordt kostprijs hedge accounting toegepast. Dit wordt gedaan om te bereiken dat de in de winst- en verliesrekening verantwoorde resultaten als gevolg van de omrekening van de monetaire posten worden gecompenseerd met waardewijzigingen van de valutacontracten als gevolg van het verschil tussen de contante koers op afsluitdatum van het contract en de contante koers op rapporteringsdatum. Het verschil tussen de contante koers op afsluitdatum van het valutatermijncontract en de termijankoers wordt via de winst- en verliesrekening geamortiseerd over de looptijd van het contract.

Indien afgeleide instrumenten aflopen of worden verkocht, wordt de cumulatieve winst die of het cumulatieve verlies dat tot dat moment nog niet in de winst- en verliesrekening was verwerkt, als overlopende post in de balans opgenomen, totdat de afgedekte transacties plaatsvinden. Indien de transacties naar verwachting niet meer plaatsvinden, wordt de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies overgeboekt naar de winst- en verliesrekening. Indien afgeleide instrumenten niet langer voldoen aan de voorwaarden voor hedge accounting, maar het financiële instrument niet wordt verkocht, wordt ook de hedge accounting beëindigd. De vervolgwaaardering van het financiële instrument is dan tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Voorwaarden voor hedge accounting

De onderneming documenteert de hedgerelaties in generieke hedgedocumentatie en toetst periodiek de effectiviteit van de hedgerelaties door vast te stellen dat er sprake is van een effectieve hedge respectievelijk dat er geen sprake is van overhedges.

De onderneming bepaalt op elke balansdatum de mate van ineffectiviteit van de combinatie van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie (de hedgerelatie). De mate van ineffectiviteit van de hedgerelatie wordt vastgesteld door het vergelijken van de kritische kenmerken van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie in de hedgerelatie.

Indien de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, aan elkaar gelijk zijn (geweest), is geen sprake (geweest) van ineffectiviteit. Indien de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, niet aan elkaar gelijk zijn (geweest), is sprake (geweest) van ineffectiviteit. In dat geval wordt de mate van ineffectiviteit vastgesteld door de verandering in reële waarde van het afdekkingsinstrument te vergelijken met de verandering in reële waarde van de afgedekte positie. Indien sprake is van een cumulatief verlies op de hedgerelatie over de periode vanaf eerste verwerking van het afdekkingsinstrument tot aan balansdatum, wordt deze ineffectiviteit (het verlies) direct in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Een financieel actief of een groep van financiële activa, wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de onderneming toekomend bedrag onder voorwaarden die de onderneming anders niet zou hebben overwogen, aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan, en het verdwijnen van een actieve markt voor een bepaald effect.

Daarnaast worden subjectieve indicatoren samen met objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardevermindering overwogen. Voorbeelden hiervan zijn het wegvallen van actieve markten in het geval van financiële activa met een beursnotering, een verlaging van de kredietwaardigheid van de andere partij zijnde de rechtspersoon of schuldenaar van het uitgegeven instrument of een daling van de reële waarde van een financieel actief beneden de kostprijs of geamortiseerde kostprijs.

Een bijzonder waardeverminderverslies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief. Verliezen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingsverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financieel actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als netto of simultaan af te wikkelen.

Als er sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Grondslagen voor waardering activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De uitgaven na eerste verwerking van een gekocht of zelf vervaardigd immaterieel vast actief worden toegevoegd aan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat de uitgaven zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen en de uitgaven en de toerekening aan het actief op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarden worden de uitgaven verantwoord als kosten in de winst- en verliesrekening.

Goodwill

Goodwill wordt bepaald als het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs van de deelnemingen (inclusief direct aan de overname gerelateerde transactiekosten) en het belang van de groep in de netto reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en de passiva van de overgenomen deelneming, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

Goodwill betaald bij de acquisitie van buitenlandse groepsmaatschappijen en deelnemingen wordt omgerekend tegen de koers op de transactiedatum. De geactiveerde goodwill wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, die is bepaald op 5 jaar. Intern gegenereerde goodwill wordt niet geactiveerd.

Ontwikkelingskosten (software)

Ontwikkelingskosten worden geactiveerd voor zover deze betrekking hebben op commercieel haalbaar geachte projecten (software). De ontwikkeling van een immaterieel vast actief wordt commercieel haalbaar geacht als het technisch uitvoerbaar is om het actief te voltooien, de onderneming de intentie heeft om het actief te voltooien en het vervolgens te gebruiken of te verkopen is (inclusief het beschikbaar zijn van adequate technische, financiële en andere middelen om dit te bewerkstelligen), de onderneming het vermogen heeft om het actief te gebruiken of te verkopen, het waarschijnlijk toekomstige economische voordelen zal genereren en de uitgaven gedurende de ontwikkeling betrouwbaar zijn vast te stellen.

Ontwikkelingskosten worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs omvat voornamelijk de salariskosten van het betrokken personeel; de geactiveerde kosten worden na beëindiging van de ontwikkelingsfase (actief gereed voor ingebruikname) afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, die drie tot zeven jaar bedraagt. De afschrijving vindt plaats volgens de lineaire methode. De kosten voor onderzoek en de overige kosten voor ontwikkeling worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin deze zijn gemaakt. Voor het nog niet afgeschreven deel van de geactiveerde ontwikkelingskosten wordt een wettelijke reserve gevormd.

Concessies, vergunningen en intellectuele eigendom

De intellectual property rights worden gewaardeerd op het bedrag van de gerealiseerde kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de gerealiseerde kosten. De economische levensduur van zeven jaar en de afschrijvingsmethode worden aan het einde van elk boekjaar opnieuw beoordeeld.

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties en andere vaste bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De kostprijs van de activa die door de onderneming in eigen beheer zijn vervaardigd, bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de vervaardiging.

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage van de aanschafwaarde volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur rekening houdend met restwaarde. Op bedrijfsterreinen en activa in uitvoering wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

· Bedrijfsgebouwen	4% - 20%
· Machines en installaties	10% - 33,3%
· Andere vaste bedrijfsmiddelen	10% - 33,3%

In de kostprijs worden de kosten van groot onderhoud opgenomen, zodra deze kosten zich voordoen en aan de activeringscriteria is voldaan. De boekwaarde van de te vervangen bestanddelen wordt dan als gedesinvesteerd beschouwd en ineens ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. Alle overige onderhoudskosten worden direct in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Deelnemingen met invloed van betekenis

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Indien waardering tegen nettovermogenswaarde niet kan plaatsvinden doordat de hiervoor benodigde informatie niet kan worden verkregen, wordt de deelneming gewaardeerd volgens het zichtbaar eigen vermogen.

Bij de vaststelling of er sprake is van een deelneming waarin de onderneming invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid, wordt het geheel van feitelijke omstandigheden en contractuele relaties (waaronder eventuele potentiële stemrechten) in aanmerking genomen.

Deelnemingen waarin de onderneming de zeggenschap gezamenlijk met andere deelnemers uitoefent (joint ventures), worden gewaardeerd volgens dezelfde methode.

Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de onderneming gehanteerd. Indien de deelnemende rechtspersoon een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die volgens de vermogensmutatiemethode wordt gewaardeerd, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht naar rato van het relatieve belang dat derden hebben in de deelnemingen verwerkt (proportionele resultaatbepaling). Een verlies dat voortvloeit uit de overdracht van vlottende activa of een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt wel volledig verwerkt. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, worden geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd en aandeel in de winst van de deelneming in latere jaren wordt pas verwerkt als en voor zover het cumulatieve niet verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen. Wanneer de onderneming echter geheel of ten dele garant staat voor de schulden van een deelneming, dan wel de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) in staat te stellen tot betaling van haar schulden, wordt een voorziening gevormd ter grootte van de verwachte betalingen door de onderneming ten behoeve van de deelneming. De voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op de deelneming gevormd en voor het overige gepresenteerd onder de voorzieningen.

Deelnemingen zonder invloed van betekenis

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere realiseerbare waarde. Indien sprake is van een stellig voornemen tot afstoting vindt waardering plaats tegen de eventuele lagere verwachte verkoopwaarde. Resultaten uit transacties met en tussen deelnemingen die tegen verkrijgingsprijs worden gewaardeerd, worden volledig verantwoord tenzij zij in wezen niet zijn gerealiseerd. Dividenden van deelnemingen die worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld als opbrengst uit deelnemingen. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder financiële baten en lasten.

Overige financiële vaste activa

Bij de waardering van overige financiële vaste activa wordt verwezen naar de grondslagen bij de latente belastingen en financiële instrumenten. De overige effecten worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde.

Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroom-genererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingsverlies van een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroomgenererende eenheid) geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Een bijzonder waardeverminderingsverlies voor goodwill wordt niet teruggenomen in een volgende periode. In afwijking van datgene wat hiervoor is gesteld, wordt op iedere balansdatum de realiseerbare waarde bepaald voor de volgende activa (ongeacht of er sprake is van aanwijzingen voor een bijzondere waardevermindering):

- immateriële vaste activa die nog niet in gebruik zijn genomen;
- immateriële vaste activa die worden afgeschreven over een levensduur van meer dan 20 jaar (gerekend vanaf het moment van ingebruikname).

De terugneming van een bijzonder waardeverminderingsverlies voor een kasstroomgenererende eenheid dient te worden toegerekend ter verhoging van de boekwaarde van de activa, niet zijnde goodwill op pro rata basis gebaseerd op de boekwaarden van de activa van de eenheid.

Verliezen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vorraden

Vorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden naar verwachting zullen opbrengen.

Grond- en hulpstoffen (verpakkingsmaterialen en onderdelen) worden gewaardeerd tegen aanschafprijs op basis van de 'first-in, first-out' (FIFO)-methode of lagere actuele waarde.

De voorraad gereed product, miniknollen, welke zelf worden geteeld, wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs op basis van kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Dit betreft met name directe personeelskosten.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen en effecten

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten. De waardering van alle individuele belangrijke vorderingen worden op individuele basis beoordeeld of er objectieve aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering. Bij individueel niet belangrijke vorderingen geschiedt deze beoordeling op individuele basis.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. In vreemde valuta luidende liquide middelen worden per balansdatum in de rapportagevaluta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Verwezen wordt verder naar de prijsgrondslagen voor vreemde valuta.

Classificatie eigen vermogen en vreemd vermogen

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering op het eigen vermogen gebracht na aftrek van eventueel hiermee verband houdend voordeel uit hoofde van belasting van de winst.

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Rente, dividenden, baten en lasten met betrekking tot deze financiële instrumenten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord als kosten of opbrengsten.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt;
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Pensioen- en jubileumvoorzieningen

Onder de pensioenvoorziening zijn opgenomen de verplichtingen uit hoofde van pensioenreglementen en vergelijkbare verplichtingen. De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Zie ook grondslagen personeelskosten en buitenlandse pensioenregelingen en toelichting 11 op de geconsolideerde balans.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd financiële instrumenten.

Opbrengstverantwoording

Verkoop van poot aardappelen en consumptie aardappelen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden opgenomen in de netto omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van retouren en tegemoetkomingen, handels- en volumekortingen. Opbrengsten uit de verkoop van aardappelen worden in de winst- en verliesrekening verwerkt wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, het bedrag van de opbrengst op betrouwbare wijze kan worden bepaald en de hiermee verband houdende kosten of eventuele retouren van aardappelen betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van voortgezette betrokkenheid bij de aardappelen.

De overdracht van risico's varieert naargelang de voorwaarden van de betreffende verkoopovereenkomst.

Diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden opgenomen in de netto omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen. Deze opbrengsten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Licenties

Licenties worden betaald voor het gebruik van de activa van een onderneming, zoals de rassen door de onderneming zelf ontwikkeld. In het geval de groep handelt ten behoeve van door derden ontwikkelde rassen wordt de bedrijfsopbrengst opgenomen onder aftrek van de doorbetaling aan de rechthebbenden, aangezien de onderneming voor deze licenties geen kredietrisico loopt. Omzet wordt verantwoord als de omvang van de te ontvangen vergoeding betrouwbaar kan worden geschat en de inning ervan waarschijnlijk is.

Subsidies

Subsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat er wordt voldaan aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de winst- en verliesrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie voor de kosten van een actief worden in mindering gebracht op de kostprijs van het actief en daardoor systematisch in de winst- en verliesrekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

Hieronder zijn begrepen de direct aan de netto omzet toerekenbare kosten waaronder kosten handelsgoederen, diensten, vracht- en laadkosten en emballage.

Personeelskosten

De beloningen van het personeel worden als last in de winst- en verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Indien de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap. Een verwachte vergoeding ten gevolge van winstdelingen en bonusbetalingen wordt verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, winstdelingen en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Op balansdatum wordt hiertoe een verplichting opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting per balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomst). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Nederlandse pensioenregelingen

De pensioentoezeggingen zijn ondergebracht bij een pensioenfonds. Deze regeling wordt onder het Nederlandse pensioenstelsel gefinancierd door afdrachten aan een bedrijfstak-pensioenfonds.

De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan.

Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de groep en worden in de balans opgenomen in een voorziening. De waardering van de verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om deze per balansdatum af te wikkelen. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is wordt de verplichting gewaardeerd tegen de contante waarde. Discontering vindt plaats op basis van rentetarieven van hoogwaardige ondernemingsobligaties. Toevoegingen aan en vrijval van de verplichtingen komen ten laste respectievelijk ten gunste van de winst- en verliesrekening. Ultimo boekjaar 2021/2022 waren er voor de groep geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar afgefinancierd door middel van (ten minste) kostendekkende premiebetalingen. De pensioenregeling is een middelloonregeling met voor zowel actieve als inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden) - voorwaardelijke toeslagverlening. De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement.

De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 1,70% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad EUR 14.618). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd (op EUR 59.706). De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 100% van het pensioengevend salaris. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het bedrijfstak-

pensioenfondsen op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen. De dekkingsgraad van het betrokken bedrijfstak-pensioenfonds bedraagt per 30 juni 2022 volgens opgave van het fonds 122,3%. Op basis van het uitvoeringsreglement heeft de groep bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies.

Naast de basis pensioenregeling is er ook sprake van een excedent pensioen regeling op basis van een beschikbare premieregeling.

Buitenlandse pensioenregelingen

Pensioenregelingen die vergelijkbaar ingericht zijn en functioneren op de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert, met een strikte scheiding tussen de verantwoordelijkheden van en een risicodeling tussen de betrokken partijen (onderneming, fonds en deelnemers), worden verwerkt en gewaardeerd conform Nederlandse pensioenregelingen (zie vorige paragraaf). Voor deze buitenlandse regelingen wordt een beste schatting gemaakt van de per balansdatum bestaande pensioenverplichting. Deze schatting is met name gebaseerd op jaarsalaris en anciënniteit van medewerkers. Deze verplichting wordt vervolgens gewaardeerd op basis van een in Nederland algemeen aanvaardbaar geachte actuariële waarderingsmethodiek.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases.

Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. De onderneming is alleen operationele leasecontracten aangegaan.

Rentebaten en –lasten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Belasting

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen, behalve voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Indien de boekwaardes van activa en passiva ten behoeve van de financiële verslaggeving afwijken van hun fiscale boekwaardes, is sprake van tijdelijke verschillen. Voor belastbare tijdelijke verschillen wordt een belastinglatentie getroffen. De latente belastingvorderingen worden opgenomen onder de financiële vaste activa, waarbij het kortlopende gedeelte wordt toegelicht.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie en nog niet gebruikte fiscale verrekeningsmogelijkheden wordt een latente belastingvordering opgenomen, maar uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening respectievelijk compensatie. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd. Voor belastbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, buitenlandse niet-zelfstandige eenheden, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingverplichting opgenomen tenzij de onderneming in staat is het tijdstip van afloop van het tijdelijke verschil te bepalen en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst niet zal aflopen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, buitenlandse niet-zelfstandige eenheden, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingvordering opgenomen uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst afloopt en er fiscale winst beschikbaar zal zijn ter compensatie van het tijdelijk verschil. Latente belastingverplichtingen en latente belastingvorderingen worden gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap op balansdatum voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van zijn activa, voorzieningen, schulden en overlopende passiva. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de groep in de resultaten van deze deelnemingen, bepaald op basis van de grondslagen van de groep. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de groep en de niet-geconsolideerde deelnemingen en tussen niet-geconsolideerde deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd. De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf het verwervingsmoment respectievelijk tot het moment van afstoting verwerkt in het resultaat van de groep.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta's zijn herleid naar euro's met gebruikmaking van de gewogen gemiddelde omrekeningskoersen voor de betreffende periodes.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gewogen gemiddelde koers van de verslagperiode/de koers op de datum dat de transacties hebben plaatsgevonden. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De in de verworven groepsmaatschappij aanwezige geldmiddelen zijn van de aankoopprijs in aftrek gebracht.

Transacties waarbij geen ruil van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Kasstromen uit financiële afgeleide instrumenten die worden verantwoord als reële waarde-hedges of kasstroom-hedges worden in dezelfde categorie ingedeeld als de kasstromen uit de afgedekte balansposten. Kasstromen uit financiële derivaten waarbij hedge accounting niet langer wordt toegepast, worden consistent met de aard van het instrument ingedeeld, vanaf de datum waarop de hedge accounting is beëindigd.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van inzicht toegelicht.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet verwerkt in de jaarrekening. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Toelichting op de geconsolideerde balans

1. Immateriële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de immateriële vaste activa in het boekjaar 2021/2022 blijken uit het volgende overzicht:

	Kosten van ontwikkeling	Concessies, vergunningen en intellectuele eigendom	Totaal 2021/2022
Aanschafwaarde	3.176	3.817	6.993
Cumulatieve afschrijving	-1.945	-2.727	-4.672
Boekwaarde per 1 juli	1.231	1.090	2.321
Investerings	14	0	14
Desinvesteringen	-90	0	-90
Afschrijvingen	-566	-545	-1.111
Saldo mutaties	-642	-545	-1.187
Aanschafwaarde	2.868	3.817	6.685
Cumulatieve afschrijving	-2.279	-3.272	-5.551
Boekwaarde per 30 juni	589	545	1.134

2. Materiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de materiële vaste activa in het boekjaar 2021/2022 blijken uit het volgende overzicht:

	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Activa in uitvoering	Totaal 2021/2022
Aanschafwaarde	44.959	30.854	4.120	63	79.996
Cumulatieve afschrijving	-26.340	-24.281	-3.410	0	-54.031
Boekwaarde per 1 juli	18.619	6.573	710	63	25.965
Investerings	1.734	522	484	642	3.382
Reclassificatie en koersverschillen	1.287	-1.133	-65	0	89
Ingebruikname	0	0	63	-63	0
Desinvesteringen	-1.613	170	-171	0	-1.614
Afschrijvingen	-1.022	-1.312	-291	0	-2.625
Saldo mutaties	386	-1.753	20	579	-768
Aanschafwaarde	43.566	20.088	3.608	642	67.904
Cumulatieve afschrijving	-24.561	-15.268	-2.878	0	-42.707
Boekwaarde per 30 juni	19.005	4.820	730	642	25.197

3. Financiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de financiële vaste activa in het boekjaar 2021/2022 blijken uit het volgende overzicht:

	Deelnemingen	Vorderingen op Vereniging HZPC	Overige effecten	Latente belasting vordering	Overige vorderingen	Totaal 2021/2022	
Boekwaarde per 1 juli	1.440		16	25	3.311	337	5.129
Investerings/toename	226		0	0	0	10	236
Resultaat deelnemingen	-20		0	0	0	0	-20
Afschrijvingen / aflossingen	0		-16	-1	-1.015	-58	-1.090
Desinvestering	-8		0	0	0	0	-8
Dividenduitkering	-63		0	0	0	0	-63
Koersverschillen	-140		0	0	0	0	-140
Mutaties 2021/2022	-5		-16	-1	-1.015	-48	-1.085
Boekwaarde per 30 juni	1.435		0	24	2.296	289	4.044

Deelnemingen

Dit betreft deelnemingen die vanwege minderheidsbelangen niet geconsolideerd worden. Voor een overzicht van de kapitaalbelangen wordt verwezen naar de [Tabel Deelnemingen](#) (pag. 71 en 72).

Vorderingen op Vereniging HZPC

De onder deze categorie vermelde vordering heeft volledig betrekking op de Vereniging HZPC ten behoeve van verstrekte leningen aan telers voor aankoop certificaten van Vereniging HZPC. De rente bedraagt 1%. De looptijd van de lening is oorspronkelijk 5 jaar.

Overige effecten

De post overige effecten betreft effecten die bestemd zijn om duurzaam te worden aangehouden. De marktwaarde van de verschillende categorieën overige effecten benadert de boekwaarde ad EUR 24.000.

Latente belastingvordering

De post latente belastingvorderingen betreft verrekenbare tijdelijke verschillen, onder meer materiële vaste activa. Van deze vorderingen is een beperkt bedrag naar verwachting verrekenbaar binnen 1 jaar. De voorwaartse verliescompensatie en verrekenbare tijdelijke verschillen die niet tot waardering zijn gebracht bedraagt EUR 300.000.

Overige vorderingen

De post overige vorderingen betreft verstrekte leningen aan personeel voor een bedrag van EUR 3.000 (2020/2021 EUR 20.000) met een gemiddelde looptijd van 5 jaar en een rentepercentage van 4%. Tevens omvat deze post een rentecap om het renterisico over de werkkapitaal financiering tot EUR 15 miljoen af te dekken. De cap kent een looptijd van 10 jaar en een caprente van 2%. De actuele waarde van de rentecap bedraagt per 30 juni 2022 EUR 412.000.

4. Voorraden

	30-jun-22	30-jun-21
Emballage	1.948	1.190
Gereed product	701	988
Vooruitbetalingen op voorraad	748	0
	3.397	2.178

De voorraad gereed product betreft zelf ontwikkelde miniknollen. Er is op balansdatum een voorziening getroffen op de voorraden van nihil (EUR 2020/2021: nihil).

Vorderingen

5. Handelsdebiteuren

	30-jun-22	30-jun-21
Geamortiseerde kostprijs van uitstaande vorderingen	47.101	49.926
Af: voorziening wegens oninbaarheid	-1.968	-2.068
	45.133	47.858

In de vordering op handelsdebiteuren is geen bedrag begrepen dat langer dan 1 jaar uit staat en niet is voorzien.

6. Vorderingen op deelnemingen

Deze vorderingen hebben betrekking op vorderingen op deelnemingen waarop invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. De looptijd van de vorderingen is korter dan 1 jaar en niet rentedragend.

7. Belastingen premies en sociale verzekeringen

	30-jun-22	30-jun-21
Omzetbelasting	9.270	7.770
Loonheffing en sociale verzekeringen	0	3
Vennootschapsbelasting	1.582	3.225
Overige belastingen en premies	22	0
	10.874	10.998

8. Overige vorderingen en overlopende activa

	30-jun-22	30-jun-21
Pensioenpremies	0	5
Te vorderen licenties	5.241	5.193
Vooruitbetaalde bedragen	3.486	2.048
Nog te factureren omzet	1.583	56
Premie ziektekosten verzekering	104	13
Subsidies	1.027	1.362
Vorderingen op telers	70	97
Exploitatie pool	639	1.187
Overige bedragen	625	2.895
	12.775	12.856

De post 'exploitatie pool' betreft de vordering die Stet Holland B.V. heeft op haar telers en is het verschil tussen de directe kosten van het in poolverband vermeerderd pootgoed en de opbrengsten die hier tegenover staan. Het verschil wordt toegevoegd aan de exploitatie van de pool in volgend boekjaar.

9. Liquide middelen

	30-jun-22	30-jun-21
Kas	2	2
Rekening - courant bank	31.816	18.249
	31.818	18.251

Bij de bank staat een bedrag van nihil (2020-2021: nihil) welke niet opeisbaar is. Er zijn bankgaranties verstrekt voor EUR 121.750 (2020-2021: EUR 120.000).

10. Groepsvermogen

Voor een toelichting op het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening. In het groepsvermogen is het aandeel derden nihil.

11. Voorzieningen

Pensioenen

Onder de pensioenen zijn opgenomen de verplichtingen uit hoofde van pensioenreglementen en vergelijkbare verplichtingen.

De samenstelling en het verloop van de pensioenen in het boekjaar 2021-2022 blijken uit het volgende overzicht:

Pensioenvoorziening personeel

	2021/2022	2020/2021
Stand 1 juli	184	177
Dotatie	29	23
Onttrekking	0	-16
Stand per 30 juni	213	184

Het gehele bedrag van de pensioenvoorziening is langlopend. De pensioenvoorziening heeft betrekking op medewerkers in het buitenland. Zij hebben pensioenregelingen die niet vergelijkbaar zijn met de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert. Voor deze buitenlandse regelingen wordt een beste schatting gemaakt van de per balansdatum bestaande pensioenverplichting.

Overige voorzieningen

De samenstelling en het verloop van de overige voorzieningen in het boekjaar 2021-2022 blijken uit het volgende overzicht:

	2021/2022	2020/2021
Stand 1 juli	444	419
Dotatie	20	67
Onttrekking	-42	-42
Stand 30 juni	422	444

De overige voorziening betreft de jubileavoorziening welke is berekend, gebruikmakend van een disconteringsvoet van 4%, en rekening houdend met het verwachte personeelsverloop. Van het bedrag heeft EUR 17.000 een looptijd < 1 jaar en EUR 233.000 een looptijd > 5 jaar.

Kortlopende schulden

12. Schulden en kredietinstellingen

Kredietfaciliteit

De onderneming beschikt over een kredietfaciliteit bij ING Bank N.V. en Deutsche Bank A.G. waarbij de banken zich ieder pro rata hebben gecommitteerd. Er is een doorlopende faciliteit van EUR 25 miljoen per 1 juli 2022. De rente die we betalen is 1 maands Euribor plus 1,1%. Daarnaast is er een seizoensfaciliteit van EUR 50 miljoen. Deze seizoensfaciliteit is van 1 oktober 2022 tot en met 30 juni 2023 beschikbaar. Met de EUR 75 miljoen kunnen we onze huidige activiteiten ondersteunen en investeringen doen voor de toekomst. Deze faciliteit kan nog verlengd worden voor 1 jaar tot 1 juli 2024 met de voorwaarden dat deze aanvraag tijdig door HZPC wordt ingediend, HZPC blijft voldoen aan bankconvenanten en de banken akkoord gaan met verlenging.

Ten aanzien van de kredietfaciliteit bij de ING B.V. zijn de volgende zakelijke zekerheden gesteld in de vorm van:

- Stamverpanding boekvorderingen (eerste pandrecht) van: IPR B.V., HZPC Research B.V., HZPC Holding B.V., HZPC Holland B.V., HZPC SBDA B.V., HZPC SBA Europe B.V., ZOS B.V. en STET Holland B.V.

Convenanten

Aan de kredietfaciliteit zijn de volgende convenanten verbonden:

- Solvabiliteitsratio
- Activa Cover
- Omzet Cover
- EBITDA Cover
- Minimale EBITDA van 8 miljoen
- Maximale CAPEX van 10,0 miljoen voor businessjaar 2021-2022

HZPC Holding B.V. is met haar banken de volgende convenanten overeengekomen:

	Solvabiliteits-ratio	Activa Cover	Omzet Cover	EBITDA Cover
Gedurende de looptijd	> 35%	> 70%	> 70%	> 70%
30-jun-22	> 35%	> 70%	> 70%	> 70%

De solvabiliteitsratio is als volgt gedefinieerd: Gecorrigeerd vermogen/gecorrigeerd balanstotaal. De activa cover is als volgt gedefinieerd: Activa van geselecteerde ondernemingen/geconsolideerde activa. De omzet cover is als volgt gedefinieerd: Omzet van geselecteerde ondernemingen/geconsolideerde omzet. De EBITDA cover is als volgt gedefinieerd: EBITDA van geselecteerde ondernemingen/geconsolideerde EBITDA.

13. Belastingen, premies en sociale verzekeringen

	30-jun-22	30-jun-21
Te betalen vennootschapsbelasting	10	420
Te betalen omzetbelasting	500	538
Loonheffing en sociale verzekeringen	826	685
Overige belastingen en premies	79	0
	1.415	1.643

In de belastingen en premies en sociale verzekeringen zijn geen bedragen met een resterende looptijd langer dan 1 jaar opgenomen.

14. Overige schulden en overlopende passiva

	30-jun-22	30-jun-21
Te betalen licenties	1.652	1.559
Te betalen lonen en salarissen	1.428	1.544
Pensioenpremies	591	590
Vakantiedagen en vakantiegeld	2.189	1.988
Product gerelateerde kosten	3.244	4.313
Telers	22	3.686
Exploitatieresultaat	624	0
Overige bedragen	2.458	4.056
	12.208	17.736

De post 'exploitatieresultaat' betreft de schuld die HZPC Holland B.V. heeft aan haar telers en is het verschil tussen de directe kosten van het in poolverband vermeerderd pootgoed en de opbrengsten die hier tegenover staan. Het verschil wordt toegevoegd aan de exploitatie van de pool in volgend boekjaar.

In de overige schulden en overlopende passiva zijn geen bedragen met een resterende looptijd langer dan 1 jaar opgenomen.

Financiële instrumenten

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's. Om deze risico's te beheersen heeft de onderneming een beleid, inclusief een stelsel van kredietlimieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de onderneming te beperken.

Ter afdekking van handelstransacties in consumptieaardappelen voor het komende oogstjaar neemt HZPC Holland B.V. termijnposities in op de aardappeltermijnmarkt voor rekening en risico van de telers. Deze posities worden dagelijks gewaardeerd op kostprijs of lagere marktwaarde. Eventuele resultaten op de per ultimo boekjaar openstaande posities worden verantwoord in het boekjaar waarop de oogst betrekking heeft. Het ongerealiseerde koersresultaat voor rekening en risico van telers op balansdatum bedraagt EUR 7.500 positief.

Kredietrisico

De onderneming loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa, handels- en overige vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico dat de onderneming loopt, bedraagt EUR 75 miljoen. De blootstelling aan kredietrisico van de onderneming wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van afzonderlijke afnemers en het transferrisico van door wet- en regelgeving gesanctioneerde landen. Daarnaast houdt het management ook rekening met de demografische aspecten van het klantenbestand, waaronder het risico op wanbetaling in het land waarin de afnemers actief zijn, aangezien deze factoren, met name in de huidige verslechterende economische omstandigheden, van invloed zijn op het kredietrisico.

Door onrusten in het Midden-Oosten is het kredietrisico in deze regio hoog. De onderneming heeft de volgende maatregelen genomen om het kredietrisico te beperken:

- Regelmatig wordt er gebruikgemaakt van vrijwaringsmaatregelen zoals vooruitbetalingen, Letter of Credits en bankgaranties;
- Kredietlimieten worden gedurende het seizoen actief gevolgd;
- Nieuwe leveringen worden nauwelijks toegestaan tot alle schulden van het voorgaande seizoen zijn betaald.

Valutarisico

Als gevolg van de internationale activiteiten loopt de onderneming uit hoofde van in de balans opgenomen vorderingen en schulden, netto-investeringen in buitenlandse ondernemingen en toekomstige transacties valutarisico van met name Russische roebel, Amerikaanse dollars en Canadese dollars. Op 30 juni 2022 is de netto-valutapositie omgerekend naar EUR tegen de contante koers per balansdatum als volgt samengesteld:

x 1.000	ACTIVA Locale Valuta	Koers VV/ €	ACTIVA in €	PASSIVA Locale Valuta	PASSIVA in €
USD	1.165	1,048	1.112	52	50
GBP	3.404	0,862	3.951	3.077	3.571
PLN	11.929	4,699	2.538	10.051	2.139
CAD	5.853	1,349	4.339	4.099	3.039
ARS	207.689	131,193	1.583	175.385	1.337
RUB	364.750	57,495	6.344	150.312	2.614
RMB	1.266	8,222	154	452	55
Totaal			20.021		12.805

Het beleid van de onderneming is om geen posities in te nemen om toekomstige kasstromen of de schulden en of vorderingen op de balans af te dekken.

Liquiditeitsrisico

De onderneming bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat er voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. De onderneming loopt liquiditeitsrisico's ten aanzien van de rente over de kredietfaciliteit. Een rentecap is aangegaan ter dekking van het renterisico op de kredietfaciliteit. Er wordt voldaan aan de voorwaarden van hedge accounting, waardoor de hedgerelatie wordt verwerkt overeenkomstig de regels van kostprijs hedge accounting. Voor de gestelde zekerheden verwijzen we naar 'Kredietfaciliteit'.

De onderneming ziet erop toe dat er voldoende opvraagbare tegoeden zijn om de verwachte operationele kosten te dekken, inclusief het voldoen aan de financiële verplichtingen. Hierin is geen rekening gehouden met het eventuele effect van extreme omstandigheden die redelijkerwijs niet kunnen worden voorspeld, zoals natuurrampen. Daarnaast beschikt de onderneming over de volgende kredietruimte:

- Doorlopende faciliteit van EUR 25 miljoen. De te betalen rente bedraagt 1 maands Euribor + 1,1%.
- Seizoenfaciliteit van EUR 50 miljoen van 1 oktober tot en met 30 juni van het volgende jaar. De te betalen rente bedraagt (1-, 3- of 6- maands) Euribor + 1,1%.

Renterisico

De onderneming loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en schulden. Zowel over deze vorderingen en schulden zijn een variabel rente afspraak overeengekomen, hierdoor loopt de onderneming risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. Om het renterisico op de kredietfaciliteit te beperken is als mitigerende maatregel een rente cap overeenkomst afgesloten.

Indien de rente per 30 juni met 1% zou stijgen waarbij alle andere variabelen constant blijven, zou de rentelast op jaarbasis met ongeveer EUR 450K stijgen. Ter afdekking van het renterisico is er een rente cap van 2% op EUR 15 miljoen afgesloten die tot 2028 loopt.

Niet uit de balans blijkende activa en verplichtingen

De totale verplichtingen bedragen EUR 2.900.000. Dit betreffen:

- Verplichtingen uit hoofde van operationele verplichtingen en huur voor een bedrag van EUR 1,8 miljoen. Van dit bedrag heeft EUR 1,1 miljoen een looptijd van korter dan 1 jaar. Het overige betreft een verplichting korter dan 5 jaar. In de winst- en verliesrekening is in het boekjaar 2021-2022 EUR 2,0 miljoen opgenomen aan lease- en huurkosten.
- Verplichtingen uit hoofde van de implementatie van een ERP-systeem voor een bedrag van EUR 1,1 miljoen. Dit bedrag heeft volledig een looptijd van korter dan 1 jaar.
- Tegen de onderneming en/of groepsmaatschappijen zijn diverse claims ingediend, onder andere met betrekking tot het ras Challenger, die door haar/hen worden betwist. Daarnaast heeft de onderneming een claim ingediend voor het onrechtmatig telen en verhandelen van HZPC-rassen. Hoewel de afloop van deze geschillen niet met zekerheid kan worden voorspeld, wordt, mede op grond van ingewonnen juridisch advies, aangenomen dat deze geen nadelige of positieve invloed van betekenis zal hebben op de geconsolideerde positie.
- HZPC heeft een positieve uitspraak ontvangen over een internationale arbitrage zaak over IP rechten in China. De tegenpartij is veroordeeld tot het betalen van een significant schadebedrag. De uitspraak moet nog bevestigd worden door rechtbank in China. Om die reden is deze nog niet als vordering opgenomen in de jaarrekening.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

15. Netto omzet

De netto omzet kan als volgt worden gespecificeerd naar belangrijke opbrengstcategorieën:

	2021/2022	2020/2021
Pootaardappelen	299.020	274.717
Licenties	23.919	24.219
Diensten	3.046	3.088
Consumptie-aardappelen	24.324	10.757
	350.309	312.781

De netto omzet en procentuele verdeling over de afzetgebieden kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2021/2022		2020/2021	
	€	%	€	%
Nederland	64.357	18	52.402	17
Overige E.U. landen	146.750	42	150.004	48
Overige Europese landen	8.453	2	27.437	8
Buiten Europa	130.749	38	82.938	27
	350.309	100	312.781	100

Een aantal pootgoed afnemers van HZPC Holland B.V. en Stet Holland B.V., met name uit landen waar sanctie maatregelen van toepassing zijn, ervaren problemen om geld naar de bankrekening van de onderneming over te maken. Als gevolg daarvan betrekken zij derde partijen, vaak middels distributeur of agent, om geld naar de onderneming over te maken. In boekjaar 2021/2022 is om de hiervoor vermelde redenen 2%-2,5% van de netto omzet ontvangen via diverse onbekende derde partijen. Bij ontvangsten via dergelijke partijen is inherent sprake van een verhoogd risico op meewerken aan terrorisme financiering of witwassen. Wij hebben hiervoor geen aanwijzingen gevonden. Maar wij hebben niet in alle gevallen inzicht verkregen in de wijze waarop betalingen aan onze bedrijven tot stand zijn gekomen, de achtergrond van de derde partijen die gelden aan onze bedrijven hebben overgemaakt en de relatie tussen onze pootgoed afnemers en deze derde partijen. Wij hebben onder andere wel vastgesteld dat de partijen waarvan het geld afkomstig is niet voorkomen op sanctielijsten van Office of Foreign Assets Control, Europese Unie en Verenigde Naties. De directe verkoop aan afnemers uit landen met een ultrahoog risico is vanaf oogst 2022 stopgezet.

16. Overige bedrijfsopbrengsten

Deze bestaan voornamelijk uit ontvangen subsidies (EUR 224.000) en incidentele opbrengsten (EUR 1.638.000).

17. Personeelskosten

	2021/2022	2020/2021
Lonen en salarissen	22.739	22.602
Sociale lasten	3.583	4.088
Pensioenlasten	3.013	2.894
	29.335	29.584

Voor de Nederlandse medewerkers van HZPC Holland B.V. en ZOS bevatten personeelskosten de verstrekking van Certificaten van aandelen HZPC.

Personeelsbestand

Bij HZPC Holding B.V. en haar dochterondernemingen waren gedurende het boekjaar gemiddeld 398 fte in dienst, waarvan 291 fte werkzaam in Nederland (vorig boekjaar 398 fte waarvan 293 fte werkzaam in Nederland).

Vanaf huidig boekjaar bestaat de berekening van het aantal FTE uit het gemiddelde aantal FTE's in het boekjaar in plaats van het aantal FTE's per jaareinde. De vergelijkende cijfers van het aantal FTE zijn hierop aangepast teneinde vergelijkbaarheid met 2021/2022 mogelijk te maken.

Specificaties aantal fte's

	2021/2022	2020/2021
Directie, administratie en IT	87	89
Commercie en communicatie	69	75
Inkoop en logistieke planning	127	116
Opslag, sorteren en transport	26	28
Research	89	90
	398	398

18. Overige bedrijfskosten

	2021/2022	2020/2021
Verkoopkosten	4.508	2.763
Kantoor kosten	3.729	3.962
Personeelsgerelateerde kosten	4.967	4.088
Reparatie en onderhoud	1.975	1.991
Overige kosten	7.670	7.878
	22.849	20.682

Onder de verkoopkosten zijn de kosten voor Connecting Growers EUR 1,5 miljoen (2020/2021 EUR 1,35 miljoen) verantwoord.

De overige kosten bestaan uit belastingen, verzekeringen, energie en verschillende kosten ten behoeve van Research & Development. Aan onderzoek en ontwikkeling is in de winst-en-verliesrekening EUR 1,4 miljoen verwerkt als kosten.

19. Rentebaten en soortgelijke opbrengsten

19. Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		
	2021/2022	2020/2021
Ontvangen interest Debiteuren	39	82
Ontvangen interest R/C	447	75
Koersverschillen/betalingsverschillen	1.076	0
Ontvangen interest overig	99	33
	1.661	190

20. Rentelasten en soortgelijke kosten

20. Rentelasten en soortgelijke kosten		
	2021/2022	2020/2021
Disconto	-56	-33
Rente R/C banken	-324	-105
Koersverschillen/betalingsverschillen	-1.384	-370
Overige rentelasten	-492	-596
	-2.256	-1.104

21. Vennootschapsbelasting

	2021/2022	2020/2021
Normale druk op NL basis	25,80%	25,00%
Effect buitenland	-1,40%	-143,80%
Niet aftrekbare bedragen	6,20%	-261,90%
Mutatie tijdelijke verschillen	0,00%	0,00%
Overig	-5,60%	279,10%
Effectieve druk	25,00%	-101,60%

Er lopen discussies tussen de onderneming en de Nederlandse Belastingdienst over de fiscale behandeling van het aandelenoptieplan personeel, het Connecting Growers programma en de innovatie box. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid verkregen van de Belastingdienst en zijn deze onzekere belastingpositie is niet in de jaarrekening verwerkt.

De onderneming vormt samen met HZPC Holland B.V., STET Holland B.V., HZPC Belgium B.V., ZOS B.V., ZOS WEHE B.V., HZPC SBDA B.V., HZPC SBA Europe B.V., HZPC Research B.V., IPR B.V. en Solentum B.V. een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting is in elk van de vennootschappen opgenomen voor dat deel dat de desbetreffende vennootschap tegen nominaal tarief verschuldigd zou zijn, geen rekening houdend met voor de vennootschap geldende fiscale faciliteiten.

De effectieve belastingdruk bedraagt 25% (2020/2021: -101,6%). Voor de Nederlandse vennootschappen geldt een effectieve druk van 27,0% door de permanente verschillen in de waarderingen. Voor de buitenlandse vennootschappen geldt een gemiddelde belastingdruk van 23,1% (2020/2021: 30,0%), welke beïnvloed wordt

door een lagere normatieve belastingdruk in bepaalde landen het buitenland. Mutatie in de effectieve belastingdruk wordt met name verklaard uit de verbeterde resultaten in de Nederlandse entiteiten van HZPC.

Overige toelichtingen

Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de onderneming en haar deelnemingen, de aandeelhouders, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke gronden.

Honoraria van de accountantsorganisatie

De volgende honoraria van de accountantsorganisaties zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW. Ernst & Young Accountants LLP is verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening HZPC Holding 2021/2022 en KPMG Nederland voor de jaarrekening 2020/2021. Accountantshonoraria zijn verantwoord op basis van de overeengekomen fee. Nagekomen kosten worden verwerkt op het moment van facturatie.

	2021/2022	2020/2021
Ten laste van het boekjaar:		
Controle van de jaarrekening Nederland (Ernst & Young Accountants LLP)	187.200	0
Controle van de jaarrekening Nederland (KPMG Accountants N.V.)	49.000	218.628
Controle van de jaarrekening buitenland (KPMG netwerk)	37.000	46.280
Advies diensten op fiscaal terrein (KPMG netwerk)	122.713	130.282
Andere niet controle diensten (KPMG netwerk)	14.597	0
Honoraria van de accountantsorganisatie	410.510	395.190

Bezoldiging bestuurders en commissarissen

Hiervoor verwijzen wij naar [de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening](#) (pag. 112).

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen met belangrijke financiële gevolgen voorgedaan na de balansdatum.

Enkelvoudige balans

Na bestemming van het resultaat

Activa

(x EUR 1.000)

	Toelichting	30-jun-22	30-jun-21
VASTE ACTIVA			
Immateriële vaste activa			
Kosten van ontwikkeling	22 36	0	
		36	0
Materiële vaste activa			
23			
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	14.470	15.487	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	130	0	
Activa in uitvoering	559	16	
		15.159	15.503
Financiële vaste activa			
24			
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	50.088	41.640	
Vorderingen op groepsmaatschappijen	1.664	2.477	
Andere deelnemingen	8	8	
Vorderingen op Vereniging HZPC	0	16	
Overige effecten	24	24	
Latente belastingvordering	2.077	2.951	
Overige vorderingen	225	265	
		54.086	47.381
TOTAAL VASTE ACTIVA		69.281	62.884
VLOTTENDE ACTIVA			
Vorderingen			
Groepsmaatschappijen	21.775	29.411	
Handelsdebiteuren	1		
Vorderingen op participanten en maatschappijen waarin wordt deelgenomen	24	39	
Belastingen en premies	1.084	2.970	
Overige vorderingen en overlopende activa	25 274	68	
		23.158	32.488
Liquide middelen		15.464	770
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		38.622	33.258

	Toelichting	30-jun-22	30-jun-21
ACTIVA		107.903	96.142

Passiva

(x EUR 1.000)

	Toelichting	30-jun-22	30-jun-21
Eigen vermogen	26		
Gestort en opgevraagd kapitaal	15.675	15.675	
Agioreserve	1.433	1.433	
Wettelijke reserve deelneming	2.077	1.689	
Wettelijke reserve ontwikkelingskosten	590	977	
Reserve omrekeningsverschillen	-99	-1.289	
Overige reserves	34.796	33.993	
		54.471	52.478
Voorzieningen	27	84	22
Kortlopende schulden			
Schulden aan groepsmaatschappijen	6.303	11.675	
Schulden aan leveranciers	693	235	
Schulden aan participanten en maatschappijen waarin wordt deelgenomen	306	0	
Te betalen dividend	4.702	784	
Schulden aan kredietinstellingen	39.964	30.069	
Belastingen en premies	28	27	31
Overige schulden en overlopende passiva	29	1.353	848
		53.348	43.642
PASSIVA		107.903	96.142

Enkelvoudige winst- en verliesrekening

	Toelichting	2021/2022	2020/2021
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen	30	6.398	4.573
Overig resultaat na belastingen	31	-848	-4.558
Nettoresultaat		5.550	15

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2021/2022 van de onderneming. Ten aanzien van de enkelvoudige winst- en verliesrekening van de onderneming is gebruikgemaakt van de vrijstelling ingevolge artikel 2:402 BW.

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en de enkelvoudige winst- en verliesrekening hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening, met uitzondering van de hierna genoemde grondslagen.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor financiële vaste activa in de geconsolideerde jaarrekening.

Voorziening deelnemingen

De voorziening is gevormd voor het bedrag van de te verwachten betalingen voor rekening van de vennootschap ten behoeve van deelnemingen. Waardering van de voorziening vindt plaats tegen contante waarde, indien het effect van tijdswaarde materieel is.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Toelichting op de enkelvoudige balans

22. Immateriële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de immateriële vaste activa in het boekjaar 2021/2022 blijken uit het volgende overzicht:

	Kosten van ontwikkeling	Totaal 2021/2022
Aanschafwaarde	802	802
Cumulatieve afschrijving	-802	-802
Boekwaarde per 1 juli	0	0
Investerings verkregen vanuit de groepsmaatschappij (cumulatieve aanschafwaarde)	434	434
Investerings verkregen vanuit de groepsmaatschappij (cumulatieve afschrijvingen)	-257	-257
Desinvesteringen	-96	-96
Afschrijvingen	-45	-45
Mutaties 2021/2022	36	36
Aanschafwaarde	1.139	1.139
Cumulatieve afschrijving	-1.103	-1.103
Boekwaarde per 30 juni	36	36

23. Materiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de materiële vaste activa in het boekjaar 2021/2022 blijken uit het volgende overzicht:

	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Activa in uitvoering	Totaal 2021/2022
Aanschafwaarde	30.692	0	16	30.708
Cumulatieve afschrijving	-15.205	0	0	-15.205
Boekwaarde per 1 juli	15.487	0	16	15.503
Investerings	46	242	559	847
Ingebruikname	0	0	-16	-16
Desinvesteringen	-283	0	0	-283
Afschrijvingen	-781	-112	0	-893
Saldo	-1.018	130	543	-345
Aanschafwaarde	29.596	972	559	31.127
Cumulatieve afschrijving	-15.126	-842	0	-15.968
Boekwaarde per 30 juni	14.470	130	559	15.159

24. Financiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de financiële vaste activa in het boekjaar 2021/2022 blijken uit het volgende overzicht:

	Deelnemingen in groeps- maatschappijen	Vorderingen op groeps- maatschappijen	Andere deelnemingen	Vorderingen op Vereniging HZPC	Latente belasting- vordering	Overige effecten	Overige vorderingen	Totaal 2021/2022
Boekwaarde per 1 juli	41.640	2.477	8	16	2.951	24	265	47.381
Investerings/toename	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat deelnemingen	7.258	0	0	0	0	0	0	7258
Valutaverschillen	1.190	0	0	0	0	0	0	1190
Afschrijving	0	0	0	0	0	0	-40	-40
Onttrekking	0	0	0	0	-874	0	0	-874
Aflossingen	0	-813	0	-16	0	0	0	-829
Dividend	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutatie voorziening deelnemingen	0	0	0	0	0	0	0	0
Boekwaarde per 30 juni	50.088	1.664	8	0	2.077	24	225	54.086

Het negatieve resultaat van deelnemingen met een negatief eigen vermogen EUR 860.000 is in mindering gebracht op de vorderingen op groepsmaatschappijen, opgenomen onder de vlottende activa.

De vorderingen op groepsmaatschappijen hebben een looptijd van onbepaalde tijd. Over de vordering wordt rente in rekening gebracht van 2,5%.

25. Overige vorderingen en overlopende activa

	30-jun-22	30-jun-21
Te vorderen subsidie	0	37
Vooruitbetaalde bedragen	274	31
Stand per 30 juni	274	68

26. Eigen vermogen

De samenstelling en het verloop van het eigen vermogen in het boekjaar 2021/2022 blijken uit het volgende overzicht:

	Gestort en opgevraagd kapitaal	Agio- reserve	Wettelijke reserve deelneming	Wettelijke reserve ontwikkelingskosten	Reserve omrekenings- verschillen	Overige reserve	Totaal 2021/2022	Totaal 2020/2021
Stand per 1 juli	15.675	1.433	1.689	977	-1.289	33.993	52.478	53.356
Mutaties in het boekjaar 2021/2022								
Dividend	0	0	0	0	0	-4.702	-4.702	-784
Resultaat van het boekjaar	0	0	0	0	0	5.549	5.549	15
Valutaverschillen	0	0	0	0	1.190	0	1.190	-109
Overige mutaties	0	0	388	-387	0	-44	-44	-??
Stand per 30 juni	15.675	1.433	2.077	590	-99	34.796	54.471	52.478

Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de onderneming bedraagt EUR 50.000.000 (2020/2021 EUR 50.000.000) en is verdeeld in 2.500.000 aandelen van EUR 20 elk waarvan 783.725 gewone aandelen geplaatst zijn. Het gestort en opgevraagd kapitaal dat is gestort bedraagt EUR 15.674.500 (ultimo 2020/2021 EUR 15.674.500).

Agioreserve

Het agio omvat de opbrengsten uit de uitgifte van aandelen voor zover deze hoger zijn dan het nominale bedrag van de aandelen (opbrengsten boven pari).

Andere wettelijke reserves

De post andere wettelijke reserves bestaat uit een wettelijke reserve deelnemingen en de wettelijke reserve inzake ontwikkelingskosten. De wettelijke reserve deelnemingen heeft betrekking op deelnemingen die volgens de vermogensmutatiemethode zijn gewaardeerd. De reserve betreft het verschil tussen de op basis van de grondslagen van de moedermaatschappij berekende ingehouden winst en rechtstreekse vermogensmutaties van de deelnemingen enerzijds, en het deel daarvan dat de moedermaatschappij zou kunnen laten uitkeren anderzijds. Bij dit laatste is rekening gehouden met mogelijk niet-uitkeerbare winsten door deelnemingen die B.V.'s zijn in verband met door de besturen van de B.V.'s uit te voeren uitkeringstests. De wettelijke reserve inzake ontwikkelingskosten betreft de gevormde reserve voor het niet afgeschreven deel van de geactiveerde ontwikkelingskosten. De wettelijke reserves worden op individuele basis bepaald.

Reserve omrekeningverschillen

In deze wettelijke reserve worden valutaverschillen verantwoord die het gevolg zijn van de omrekening van functionele valuta van bedrijfsuitoefeningen in het buitenland naar presentatievaluta van de moedermaatschappij. Bij afstoting van de bedrijfsuitoefening in het buitenland wordt het desbetreffende cumulatieve bedrag van de omrekeningsverschillen, dat is opgenomen in het eigen vermogen, in de winst- en verliesrekening verantwoord als onderdeel van het resultaat op verkoop.

Overige reserves

De Algemene Vergadering wordt voorgesteld het resultaat na belastingen over 2021/2022 als volgt te bestemmen: een bedrag van EUR 850.000 toe te voegen aan de overige reserves en een bedrag van EUR 4.702.000 als dividend uit te keren.

De mutatie ten bedrage van EUR 313.000 betreft de dotatie naar de wettelijke reserve van EUR 358.000 en EUR 45.000 inkoop certificaten.

Voorstel tot resultaatbestemming

De Algemene Vergadering wordt voorgesteld het resultaat na belastingen over 2021/2022 als volgt te bestemmen: een bedrag van EUR 850.000 toe te voegen aan de overige reserves en het resterende bedrag van EUR 4.702.000 als dividend uit te keren. Per aandeel is er EUR 6 beschikbaar. Dit voorstel is in de balans verwerkt onder de kortlopende schulden.

27. Voorzieningen

Overige voorzieningen

De samenstelling en het verloop van de overige voorzieningen in het boekjaar 2021/2022 blijken uit het volgende overzicht:

	2021/2022	2020/2021
Stand 1 juli	22	29
Dotatie	62	0
Onttrekking	0	-7
Stand per 30 juni	84	22

De overige voorziening betreft de jubileavoorziening welke is berekend, gebruikmakend van een disconteringsvoet van 4%, en rekening houdend met het verwachte personeelsverloop.

28. Belastingen en premies

	30-jun-22	30-jun-21
Loonheffing en sociale verzekeringen	27	31
	27	31

29. Overige schulden en overlopende passiva

	30-jun-22	30-jun-21
Te betalen lonen en salarissen	645	519
Schulden inzake pensioenen	13	15
Nog te ontvangen facturen	25	149
Overige bedragen	670	165
	1.353	848

30. Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen

Dit betreft het aandeel van de onderneming in de resultaten van haar deelnemingen, waarvan een bedrag van EUR 6.418.000 (2020/2021: EUR 4.573.000) groepsmaatschappijen betreft. Het overige deel betreft resultaat in minderheidsbelangen ten bedrage van EUR 20.000 negatief (2020/2021: EUR 240.000).

31. Overig resultaat na belastingen

Het overig resultaat na belastingen betreft de reguliere kosten voor het voeren van holdingsactiviteiten. De kosten betreffen personeelskosten, overige bedrijfskosten waaronder juridische kosten, afschrijvingen, bijzondere waardeverminderingen en rentebaten en -lasten.

Lonen en salarissen

	2021/2022	2020/2021
Brutolonen personeel	3.818	1.487
Sociale werkgeverslasten personeel	409	104
Pensioenpremie personeel	453	116
	4.680	1.707

Specificaties aantal fte's

	2021/2022	2020/2021
Directie, administratie en IT	48	8

Bij HZPC Holding B.V. waren gedurende het boekjaar gemiddeld 6 fte in dienst en alle werkzaam in Nederland (vorig boekjaar 10 fte).

Overige toelichtingen

Financiële instrumenten

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's. Om deze risico's te beheersen heeft de onderneming een beleid, inclusief een stelsel van kredietlimieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de onderneming te beperken.

Kredietrisico

De onderneming loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa, overige vorderingen en liquide middelen.

Liquiditeitsrisico

De onderneming bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat er voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Renterisico

De onderneming loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en schulden. Zowel over deze vorderingen als schulden zijn variabele rentende afspraken overeengekomen, hierdoor loopt de onderneming risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. Om het renterisico op de kredietfaciliteit te beperken is als mitigerende maatregel een rente cap overeenkomst afgesloten.

Niet uit de balans blijvende activa en verplichtingen

De onderneming heeft verplichtingen van operationele leaseverplichtingen en huur voor een bedrag van EUR 560.000. Van dit bedrag heeft EUR 344.000 een looptijd van korter dan 1 jaar. Het overige betreft een verplichting korter dan 5 jaar. In de winst- en verliesrekening is voor huur en lease in het boekjaar 2021/2022 een bedrag van EUR 320.000 opgenomen.

Verplichtingen uit hoofde van de implementatie van een ERP-systeem voor een bedrag van EUR 1,1miljoen. Dit bedrag heeft een looptijd van korter dan 1 jaar.

Fiscale eenheid

De onderneming vormt tezamen met haar binnenlandse dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting en omzetbelasting. Elk der vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken vennootschappen. De fiscale eenheid wijkt niet af van de fiscale eenheid in de geconsolideerde jaarrekening.

Bezoldiging Directie en Raad van Commissarissen

De opgave inzake de bezoldiging van directie is achterwege gelaten met een beroep op artikel 2:383 lid 1 BW, laatste volzin. De bezoldiging van de commissarissen bedraagt EUR 95.000 (2020/2021: EUR 98.000).

Joure, 12 oktober 2022

De directie:

G.F.J. Backx (CEO), statutair bestuurder

H. Verveld (CCO)

J.L. van Vilsteren (CFO)

De Raad van Commissarissen:

M. Kester, voorzitter

C.J. Biemond

J.-P. Bienfait

I. Frolova

M. Hommes-Gesink